

19.11.2012

SELVITYS VUODEN 2011 ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA SUORITETUISTA TOIMENPITEISTÄ

Muistio on yhteenveto, joka perustuu virastojen ja liikelaitosten loka-kuussa 2012 toimittamiin selvityksiin toimenpiteistä, joihin kukin virasto ja liikelaitos on ryhtynyt tai tulee ryhtymään vuoden 2011 arviointikertomuksen johdosta.

Kursiivilla (ranskalaiset viivat) olevat kohdat ovat tarkastuslautakunnan toteamukset arviointikertomuksesta vuodelta 2011.

1.5 Tarkastuslautakunnan esittämien suositusten vaikuttavuuden arviointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupunginhallituksen tulee varmistua siitä, että hallintokunnat ryhtyvät toimenpiteisiin kaikkien arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien ja suositusten johdosta.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (15.11.2012), että se on koonnut virastoilta ja liikelaitoksien toimittamista raporteista kaupunginhallitukselle selvityksen, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty.

1.6 Tilintarkastuksen johdosta annettujen suositusten edellyttämät toimenpiteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- virastojen ja liikelaitosten tulee ryhtyä viivyttelöttä korjaaviin toimenpiteisiin tilintarkastuksessa havaittujen epäkohtien poistamiseksi.
- talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolia kaupungin tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa tulee vahvistaa.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (5.11.2012), että tietotekniikan kehittämiseen ja ohjaukseen on käytettävissä talousarvion ohjausvälineet eli talousarvion laatimis- ja noudattamisohjeet ja kaupunginvaltuuston päätös talousarviosta.

Kaupunginhallitus on myös 30.1.2012 hyväksynyt Helsingin kaupungin tietotekniikkaohjelman vuosille 2012–2014. Tietotekniikkaohjelma sisältää arviointikertomuksen suosituksen suuntaisen kehittämisen.

Tietohallinnon kaupunkiyhteiset ohjauselimet ovat kaupunginjohtajan johtama kaupungin tietotekniikkaohjelman koordinoitiryhmä, rahoitusjohtajan johtama tietohallinnon hankeohjausryhmä ja tietotekniikkapäällikön johtama tietohallintopalvelujen ohjausryhmä. Nämä ohjauselimet

19.11.2012

on perustettu, niiden roolit on tarkennettu ja ne ovat kokoontuneet oman kokousryhtimensä mukaisesti vuoden 2012 alusta.

Kokonaisarkkitehtuurin johtamista ja kehittämistä varten tietotekniikkaosasto on nimennyt kaupungin kokonaisarkkitehtuurin kehittämisestä vastaavan henkilön. Lisäksi on perustettu arkkitehtuuriverkosto, johon hallintokunnat ovat nimenneet edustajansa.

Tietotekniikan hankeohjelmamenettelyä on kehitetty sitomalla se aikaisempaa tiiviimmin osaksi talousarviolaadinta prosessia. Uusittua menettelyä on käytetty vuoden 2013 tietotekniikan hankeohjelman valmistelussa.

Tietotekniikkaohjelman toimeenpanoon liittyen tietotekniikkaosasto on uudelleen organisoitu. Osastolle on perustettu ICT-palveluyksikkö. Yksikön vetäjäksi on nimitetty ICT- palvelupäällikkö, joka vastaa osastolla kaupunkiyhteisistä ICT- palveluista ja niiden kehittämisestä.

Tietotekniikkaohjelman toimeenpanoon liittyvä valmennusohjelma on toteutettu vuoden 2012 aikana. Valmennusohjelmaa jatketaan vuoden 2013 aikana IT- hankehallinnan ja kaupunkiyhteisten IT- palvelujen alueilla.

Kiinteistövirasto toteaa (30.10.2012), että tilakeskus on valmistellut omistajahallinnossaan olevien rakennusten ja osaketilojen arvotuksen, jossa rakennukset ja osaketilat on jaettu neljään eri luokkaan:

- Pidä: Kohteet, jotka kaupunki omistaa ja ylläpitää pitkällä tähtäimellä
- Kehitä/pidä: Kohteet, jotka kaupunki pitää ja kehittää omistuksensa
- Kehitä/luovu: Kohteet, joita kehitetään luopumistarkoituksessa
- Luovu: Kohteet, joista luovutaan ilman kehittämispanosta

Kiinteistölautakunta on hyväksynyt 6.10.2012 kaupungin omistamien kiinteistöjen, rakennusten ja osaketilojen myynnin yleisperiaatteet

Tilakeskus on käynnistänyt yhdessä muiden hallintokuntien kanssa palveluverkon poikkihallinnollisen kehittämisprojektin, jossa on tavoitteena selvittää alueelliseen tarkasteluun perustuen kaupungin hallintokuntien tilankäytön tehostamismahdollisuudet yhteistyössä kaikkien tarkastelualueella toimivien kaupungin hallintokuntien kanssa.

Tilakeskus on järjestänyt hankintakoulutusta omalle tilaajahenkilöstölle sekä käynyt keskustelua HKR-RAK:n ja Staran kanssa yhteishankinnoista.

19.11.2012

Kiinteistövirasto kehittää omalta osaltaan talouden ja toiminnan suunnitteluun liittyviä toimintatapojaan, jotta viraston rahoituksellisten ja henkilöresurssien tehokas ja laadukas allokointi voidaan varmistaa. Käytännössä toimenpiteenä on mm. tietotekniikkaan liittyvien resurssien nykyistä parempi koordinaatio virastotasolla.

Kiinteistöviraston asunto-osasto toteaa (2.11.2012), että se tarjoaa jo tällä hetkellä vuokra-asunnon hakupalvelun kaupungin sähköisessä asiointipalvelussa. Asumisoikeuden vuoronumeron haku liitetään osaksi asiointipalvelua vielä tämän vuoden aikana. Tämän hankkeen kehittämisprojekti on edennyt suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Ensi vuoden toimintasuunnitelmaa valmistellaan. Osasto tutkii mahdollisuuksia siirtää hitas-asioita, korjaus- ja energia-avustusasioita sekä asumisoikeuden yhteisöpalveluja kaupungin sähköiseen asiointipalveluun. Hankkeiden toteutusta varten kartoitetaan tekniset ja toiminnalliset reunaehdot, ja soveltuvat projektit toteutetaan ensi vuoden aikana.

Osasto osallistuu aktiivisesti hel.fi-portaalin kehittämiseen projektin seurantaryhmässä. Omia palveluja kehitetään edelleen yhdessä palvelutuottajien kanssa.

Liikuntavirasto toteaa (2.11.2012), että tilintarkastajien väli- ja loppuraporttien sekä sisäisen tarkastuksen raporttien ja taloutta koskevien kaupunkitasoisten ohjeiden entistä systemaattisempi käsittely otetaan käyttöön viraston johtoryhmässä. Kassahoidon kontrolliympäristöä on parannettu prosesseja kuvaamalla, uusimalla ohjeistusta, antamalla koulutusta sekä ottamalla käyttöön uusi kassa- ja kulunvalvontajärjestelmä kahdeksassa toimipisteessä. Kehitystyötä jatketaan tulevana vuonna. Talousyksikössä taloussihteerin vakanssi on muutettu taloussuunnittelijan vakanssiksi ja jatkossa vakanssirakenteen ja osaamisen kehittämistä jatketaan.

Rakennusvirasto toteaa (5.11.2012), että tarvittava muutoshallinnan prosessi on kuvattu ja sen viimeistely on käynnissä. Tavoitteena on saada prosessi jalkautettua vuoden 2012 aikana.

Sosiaalivirasto toteaa (31.10.2012), että se on jatkanut tarkastusraporttien käsittelyä sitä varten luodun menettelytavan mukaisesti.

Sosiaalivirasto kannattaa edelleen talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston roolin vahvistamista tietotekniikan kehittämisessä, ohjauksessa ja koordinoimisessa. Sosiaalivirastolle ja jatkossa sosiaali- ja terveystaloukselle tulee varmistaa hyvät vaikutusmahdollisuudet kau-

19.11.2012

punkiyhteisiä ratkaisuja kehitettäessä, jotta sen toiminnan volyymi ja erityispiirteet tulevat huomioiduiksi.

Terveyskeskus toteaa (31.10.2012), että terveyskeskuksen vuoden 2013 talousarvion investointiosa on laadittu talousarvion laatimisohjien mukaisella jaottelulla, jolloin se sisältää esitykset niistä tietohallinnon ja tietotekniikan kehittämishankkeista, joita terveyskeskus ehdottaa otettavaksi mukaan kaupungin tietotekniikan hankeohjelmaan. Näin toimien terveyskeskuksen atk-hankesuunnittelun yhteys kaupunkitasoiseen tietotekniikan kehittämiseen tulee varmistettua. Yhteistyö tietotekniikkaosaston kanssa on jatkunut kiinteänä organisaation eri tasoilla mm. sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen tietojärjestelmäpalvelun hankintaan (Apotti-hanke) sekä myös organisaatiouudistukseen liittyen.

Nuorisoasiainkeskus toteaa (30.10.2012), että se on valmistellut kesän ja kuluvan syksyn aikana nuorisotalojen kilpailutuksen tarjouspyynnön sisällön. Keväällä aloitettu selvitystyö muiden kuntien käyttämisestä kilpailuttamismalleista vastaavissa kilpailutuksissa ja viraston omien talotoiminnan kilpailutusmallien rakentaminen on tähdännyt mahdollisimman yksinkertaisten, mutta samalla kertaa toimivien tarjouspyyntömallien syntymiseen. Tavoitteena on ollut rakentaa pilotteina toimivien kilpailutusten laatukriteeristöt niin, että ne tiivistävät alueellisen nuorisotalotoiminnanytimen ja selkeyttäisivät samalla myös nykyisten järjestöalojen tehtävää.

Nuorisoasiainkeskukselle on valmistumassa oma tarkka ohjeistus matkalle lähtijälle ja matkan hyväksyjälle. Ohje on luettavissa Helmessä. Talpan kanssa on sovittu, että yli kahden kuukauden vanhoja matkalaskuja ei voi käsitellä enää M2:ssa. Kuukausittain lähetetään tieto henkilöille joilla on käsittelemättömiä luottokorttilaskuja tai matkalaskuja M2:ssa.

M2-järjestelmästä on tehty yleisohjeita, jotka löytyvät Helimestä ja henkilökohtaista ohjeistusta on myös saatavilla. Kuukausittain lähetetään tieto henkilöille, joilla on käsittelemättömiä laskuja järjestelmässä. Suunnitteilla on tehdä yksityiskohtaisempi ohje ja pitää koulutuksia.

Nuorisoasiainkeskus on suunnittelemassa Helmeen it-pohjaista lomaketta, johon merkitään mm. uudelle henkilölle annetut käyttäjätunnukset, luottokortti ja avaimet. Henkilön poistuessa lomake ohjautuu esimiehen toimesta henkilöille, jotka ovat oikeuksia myöntäneet. Näin varmistetaan muun muassa se, että käyttäjätunnukset, luottokortti tai avaimet eivät ole enää henkilön käytössä eroamisen jälkeen. Ennen lomakkeen valmistumista otetaan palkanlaskenta järjestelmästä (Hijat) kuukausittain raportti eronneista henkilöistä.

19.11.2012

Opetusvirasto toteaa (31.10.2012), että opetustoimen johtajan päätöksellä on nimetty erillinen tietohallinnon ohjausryhmä. Tämän ryhmän vastuulla on edelleen seurata kaikkea opetusviraston tietotekniikkaan liittyvää kehittämistä. Vuonna 2011 aloitettua hankemenettelytyöskentelyä on jatkettu. Kaikkiin tietotekniikan hankkeisiin nimetään aina erilliset toimintaorganisaatiot. Hankkeiden johtoryhmänä toimii oletusarvoisesti aina opetusviraston johtoryhmä. Opetusvirastossa on aloitettu vuonna 2012 tietohallintolain edellyttämä kokonaisarkkitehtuurityö. Tähän on nimetty erillinen organisaatio. Työn on suunniteltu valmistuvan kesäkuussa 2013.

Kulttuurikeskus toteaa (2.11.2012), että tietotekniikkajärjestelmien kehittäminen talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa jatkuu. Laajin meneillään olevista projekteista on kulttuurikeskuksen ja liikuntaviraston yhteisen toiminnanohjausjärjestelmän (Elis-Leevi) edelleen kehittäminen. Toinen merkittävä hankekokonaisuus, jossa virasto on mukana, on kaupungin sähköinen asiointijärjestelmä, johon viraston avustusjärjestelmä on integroitu. Keväällä virastossa otettiin kaupungin hel.fi-portaalin pilottihankkeena käyttöön toimipaikkojen yhteinen tapahtumakalenteri. Muita kaupunkiyhteisiä järjestelmistä virasto on ottanut käyttöön mm. Lasken ja se on ottamassa käyttöön vuoden 2012 aikana myös M2:een liittyvän matkatilisovelluksen.

Kaupunginkirjasto toteaa (2.11.2012), että Helsingin kaupunginkirjaston palveluja on ollut sijoitettuna opetusviraston verkkoon 1990-luvulta lähtien verkkoteknisistä syistä. Kirjaston verkkoratkaisut nähtiin tuolloin tyypillisen virastotietotekniikan ja varsinkin tietoliikenteen näkökulmasta hyvin poikkeavina. Palvelut pitivät sisällään mm. asiakkaille ja ulkoisille tahoille tarjottuja palveluja - samaan tapaan kuin opetusviraston oppilaspalvelut tai nuorisoasiainkeskuksen palvelut. Yhteistyö opetusviraston kanssa on ollut erittäin toimivaa ja molemmat virastot ovat hyötöneet yhteistyöstä.

Kaupungin verkkojen kehittyessä asettivat uudet talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston toimittamat yhteiskäyttöiset palvelut vaatimuksia myös kirjaston verkkoratkaisujen kehittämiseksi. Tällöin oli luonnollista, että aiemmin opetusviraston kanssa tehtyjä ratkaisuja kehitettiin nyt yhteistyössä talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa.

Kirjaston Helsinki1-verkon ulkopuolella sijaitsee vielä useita kirjaston palveluja ja niiden tietoliikenteen takaaminen vaatii jatkuvaa yhteistyötä myös talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa. Helnet1-verkko ei mahdollista toistaiseksi vakioimattomien työasemien liittämistä siihen (esim. lainaus- ja palautusautomaatit), sekä helppoa

19.11.2012

etäyhteyttä palveluntuottajiin.

Vuodesta 2009 alkaen yhteistyö talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa on tiivistynyt. Aluksi kirjaston työasemien siirtämisessä Helnet-verkkoon ja Helsinki1-toimialueelle sekä myöhemmin kytkinten vakioimisella Helnet-verkon standardin mukaiseksi.

Vuoden 2012 aikana avattiin tietoliikenneyhteys kaupunginkirjaston Helnet-verkon palvelimelta opetusviraston verkossa oleviin järjestelmiin (työajanseuranta, lainaus- ja palautusautomaatit, kulunvalvonta, valvontakamerat). Teknisesti uudistus onnistui hyvin.

Ympäristökeskus toteaa (2.11.2012), että tietojärjestelmien muutokset järjestelmiin on tehty testiympäristön kautta kaikilta niiltä osin, kun se on mahdollista.

Työntekijän käyttöoikeuksien hallinta on kirjattu vuoden 2013 toimintasuunnitelmaan, työtä asiaan liittyen tehdään kuitenkin jo vuoden 2012 puolella. Käyttöoikeuksien arkistointiasiat on kirjattu arkistointisuunnitelmaan. Arkistointisuunnitelmaa varten on selvitetty käyttöoikeuksien listausasioita. Käyttöoikeuksien muutospyyntöt toimitetaan nykyisin kirjallisesti, sähköpostitse esimiehen kautta atk-tuen postilaatikkoon.

Viraston käytössä olevat ohjelmat ja tietojärjestelmät on kartoitettu järjestelmäsalkuksi.

Palvelinten virustorjunnasta on lähetetty 2.11.2012 selvityspyyntö palvelinpalveluiden toimittajille.

Taloushallintopalvelu – liikelaitos toteaa (2.11.2012), että vuosi 2012 on ollut Talpalle erittäin haasteellinen Laske-järjestelmän käyttöönoton ongelmista johtuen. Uuden järjestelmän osalta arviointikertomuksessa esitetyt huomiot on tullut ottaa huomioon Laske – hankkeessa.

Taloushallintopalvelun tietoturvasuunnitelma laadittiin vuonna 2011. Tämän pohjalta laadittiin suunnitelma lyhyen tähtäyksen toimenpiteistä, joiden toteuttaminen asetettiin myös taloushallintopalvelun tulospalkkiojärjestelmän tulostavoitteeksi 2012. Asian edistämiseksi perustettiin myös tietoturvaprosjekti.

Vuoden 2012 toimenpiteitä tietoturvan parantamiseksi ovat mm.:

- Tietoturvaorganisaation ja -roolien määrittely
- Tietoturvaryhmän perustaminen ja toiminnan aloittaminen

19.11.2012

- Muutos- ja pääsynhallinnan prosessien kuvausten ja kontrollien päivittäminen
- Henkilökunnan tietoturvatietoisuuden lisääminen (tietoturvakartoitus ja sen pohjalta järjestetty koulutus)
- Avainhenkilöiden määrittely ja avainhenkilöriippuvuuden hallinnan määrittely
- Järjestelmien toipumissuunnitelmien päivittäminen
- Ohjeen laatiminen tietojärjestelmien lokien käsittelystä
- Tietoturvan työnjaon kuvaaminen Taske/Talpa ja Heke/Talpa yhteistyössä ylläpidettävien järjestelmien osalta
- Salassa pidettävien asiakirjojen määrittely ja käsittelyohjeiden laatiminen
- Tarkistuslistan laatiminen vuosittaiselle tietoturvan seurannalle
- Tietojärjestelmien käyttöoikeuksien päivittäminen

2. Sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi

2.5 Johtopäätöksiä sitovien tavoitteiden asettamisesta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *liikuntaviraston tulee kehittää sitovia toiminnallisia tavoitteitaan siten, että ne tukevat toiminnan perustehtäviä ja strategiaa, kuten tarkastuslautakunta on suositellut jo vuonna 2009. Vastaavasti liikuntaviraston tulee noudattaa sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumatietojen dokumentoinnista annettua ohjetta, kuten tarkastuslautakunta on suositellut vuonna 2010.*
- *sosiaaliviraston tulee kiinnittää enemmän huomiota tavoitteidensa sisällön ja mittaamisen tarkkuuteen.*
- *asuntotuotantotoimiston mahdollisuuksia toteuttaa MA-ohjelman vaativia tuotantotavoitteita tulee parantaa hallintokuntarajat ylittävillä prosesseilla tonttitarjonnan turvaamiseksi.*
- *lasten ja nuorten palveluiden, tilahallinnon ja tietotekniikan tavoitteista on muodostettava useampaa virastoa koskevia sitovia tavoitteita.*
- *talousarvion investointien toteutumisen seuranta on tehtävä samalla tarkkuustasolla kuin alkuperäinen talousarvio.*

Liikuntavirasto toteaa (2.11.2012), että vuoden 2012 sitoviin toiminnallisiin tavoitteisiin on lisätty seuraavat liikuntaviraston toiminnan perustehtävää kuvaavat tavoitteet

- Monitoimihalleissa (Töölön kisahalli ja Liikuntamyly) on yhteensä 700 aukiolopäivää
- Maauimaloissa (Uimastadionin ja Kumpulän maauimalat) on yhteensä 215 aukiolopäivää

19.11.2012

- Tekojääradoilla (7 kappaletta) on yhteensä 630 aukiolopäivää

Liikuntatoimi on esittänyt että koko liikuntavirasto siirtyy nettobudjettiin vuonna 2013, jolloin sitovaksi tavoitteeksi tulee koko liikuntaviraston toimintakate.

Liikuntalautakunta käsitteli Helsingin vuosien 2013 – 2017 liikuntastrategiaa 30.10.2012. Tavoitteena on että strategia hyväksytään loppuvuodesta 2012. Strategiasta johdetaan liikuntatoimen vuositason tavoitteita.

Sosiaalivirasto toteaa (31.10.2012), että se on toiminnassaan kehittänyt systemaattista prosessia, jossa sitovia tavoitteita määritellään ja sovitaan niiden sisällöstä ja mittaamisesta. Sitovat tavoitteet määritellään talousarvioehdotuksen laadinnan yhteydessä. Sosiaalilautakunta vahvistaa sitovat tavoitteet talousarvioesityksen yhteydessä.

Sosiaaliviraston talousarvioissa vuosina 2011 ja 2012 on ilmaistu 11 sitovaa tavoitetta. Vuonna 2012 tavoitteista kuusi oli uusia tai muutettuja. Tavoitteiden sisältöä tarkistetaan ja täsmennetään vuosittain, jotta niiden mittaaminen on mahdollisimman yksiselitteistä ja tarkkaa.

Sosiaalivirasto on jatkanut matriisilaskentamalliin perustuvan tuottavuuden mittaamismallin kehittämistä. Mitattavien palvelujen ja toimintojen sisältöjä ja mittareita täsmennetään jatkuvasti.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatustoimen vuoden 2013 talousarvion tavoitteiden valmisteluun merkittävästi vaikuttava seikka oli sosiaali- ja terveystoimen organisaatioiden yhdistyminen ja varhaiskasvatustoimen perustaminen. Talousarvion sitovista taloudellisista ja toiminnallisista tavoitteista ja toiminnallisten tavoitteiden dokumentoinnista tilinpäätöksen 2011 yhteydessä tehtyjen huomioiden eteenpäin työstäminen jatkuu uuden organisaation toimijoiden kanssa.

Asuntotuotantotoimisto toteaa (31.10.2012), että se on käynnistänyt kumppanuuskaavoitus-menettelyn yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. Kumppanuuskaavoituksessa on havaittu, että menettely on ainakin asuntotuotantotoimiston näkökulmasta varsin raskas ja resursseja sitova. Kumppanuuskaavoituksesta saatujen kokemusten perusteella voidaan tehdä ehdotuksia menettelyn parantamiseksi ja kaavoituksen nopeuttamiseksi. Vasta siinä vaiheessa, kun kohteet tulevat toteutussuunnitteluun, voidaan arvioida kumppanuuskaavoituksen edut ja haitat perusteellisemmin.

19.11.2012

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (15.11.2012), että se on valmistelut yhteistyössä henkilöstökeskuksen kanssa vuoden 2012 tulospalkkiojärjestelmiin useampia virastoja koskevia tulospalkkiotavoitteita. Tätä työtä jatketaan vuoden 2013 tulospalkkiotavoitteissa. Tämä työ edistää osaltaan jatkossa useampaa virastoa koskevia sitovien tavoitteiden kehittämisen.

Lisäksi talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että talousarvion investointeja seurataan talouden ja toiminnan seurantaraporteissa.

2.6 Suurten kaupunkien sitovat vuositavoitteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *sitovat toiminnalliset tavoitteet tulee johtaa nykyistä selkeämmin strategiaohjelman tavoitteista, kuten tarkastuslautakunta on suositellut vuonna 2010.*
- *hallintokuntien tulee pyrkiä lisäämään sitovien toiminnallisten tavoitteidensa merkittävyyttä.*
- *sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden välistä yhteyttä tulee vahvistaa.*
- *luottamushenkilöiden osallistumista tavoitteiden asettamiseen tulee vahvistaa.*

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (15.11.2012), että se on valmistellessaan talousarvion laatimisohteita sisällyttänyt niihin strategiaohjelmaan liittyvää ohjeistusta. Talous- ja suunnittelukeskus on talousarvio-ohjeisiin liittyvässä viestinnässä ja hallintokunnille järjestettävässä koulutuksessa ja valmennuksessa korostanut sitovien tavoitteiden määrittelyn tärkeyttä sekä talouden ja toiminnanyhteyttä.

3. Kaupungin talouden arviointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *talouden tila on saatu kohenemaan veroprosentin korotuksen avulla. Samalla kuitenkin velkaantumisen lisääntyi. Toimintamenojen kasvua on saatu hillittyä.*
- *talouden haasteet ovat niin merkittäviä, että toimintamenojen kasvu tulee saada pysähtymään. Tämä voidaan toteuttaa vain poliittisella tasolla, arvioimalla uudelleen palvelutuotannon volyymin, sisältöä, rakennetta ja tuottamistapoja.*

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (31.10.2012), että kaupungin toimintamenot kasvavat vuonna 2012 ilman liikelaitoksia sekä nettobudjetoituja Staraa ja tilakeskusta tarkasteltuna 5,7 %. Tämä johtaa sii-

19.11.2012

hen, että strategiakauden 2009–2012 toimintamenokasvun hillitseminen jää kauas tavoitteesta.

Vuoden 2013 talousarvioehdotuksen mukaan kaupungin toimintamenot ilman liikelaitoksia tarkasteltuna kasvavat +2,2 % vuoden 2012 ennustettuun menotasoon nähden.

Vuodesta 2013 eteenpäin kaupungin talouden tasapainon saavuttamisessa on edelleen avaintekijänä toimintamenokasvun pitäminen tulojen kasvua hitaampana. Talouden tasapainotavoitteet tuleville vuosille sekä tavoitteisiin pääsemiseksi käytettävät keinot tullaan määrittelemään vuosien kaupungin 2013–2016 strategiaohjelmassa.

4. Toiminnan arviointi

4.1 Kaupunkitasoiset arvioinnit

4.1.1 Johtamisen strategian toteutuminen

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- lähitulevaisuudessa talouden heikentymisen sekä toimintaympäristön muutosten ja monimutkaisuuden vuoksi johtamistaidossa tulee korostumaan kokonaisuuksien hallinta. Tämä tulee ottaa huomioon johtajien rekrytoinnissa ja koulutuksessa.
- johtamista tulee vahvistaa siten, että kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtajat ohjaavat toimialarajat ylittäviä prosesseja ja seuraavat niiden toteutumista. Näiden prosessien johtamiseen tulee kytkeä myös luottamuselimet.
- kaupungilla tulee olla ennakoivaan henkilöstöpolitiikkaan liittyvä varautumissuunnitelma johtajien eläköitymistä varten.

Henkilöstökeskus toteaa (2.11.2012), että henkilöstötarpeen ennakointia varten on laadittu menetelmä, jonka avulla ennakointityötä on toteutettu kaikissa kaupungin organisaatioissa. Menetelmää on mahdollista ja perusteltua käyttää myös johtavassa asemassa olevien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläköitymiseen varautumiseksi. Ennakointityön tulokset kootaan keskitetysti ja ne otetaan huomioon strategiatyötä tehtäessä. Henkilöstökeskuksen näkemyksen mukaan johtavien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläköitymiseen on voitu tapausittain varautua ennakolta varsin hyvin. Jatkossa tällainen varautuminen on mahdollista systemaattisemmin.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että johtamiskoulutuksen kehittämisessä painopiste on ylimmän johdon, keskijohdon ja esimiesten valmennusten jatkaminen. Johtamisessa otetaan entistä pa-

19.11.2012

remmin huomioon eri-ikäisen henkilöstön työelämäodotukset sekä muut monimuotoisen työelämän vaatimukset. Johtamiskoulutuksessa ja – valmennuksessa korostetaan vuonna 2013 tulevaisuuden henkilöstötarpeiden ja osaamisen ennakointia sekä hallintaa, monimuotoisten työyhteisön johtamista ja johtamisen kokonaisvaltaisuutta ja yli hallintokuntien välisen yhteistyön ja verkostoitumisen tärkeyttä.

Valtuustokauden 2013 – 2016 strategiaohjelman johtamisosion valmistelussa tullaan huomioimaan toimialarajat ylittävien prosessien johtaminen, ohjaus ja seuranta.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa lisäksi, että se on käynnistänyt kaupunkiyhteisen prosessien kuvaamisen ja hallinnan sekä kokonaisarkkitehtuurin kuvaamisen ja hallinnan ohjelmiston hankinnan. Syksyllä 2012 valmistuu vaatimusmäärittely. Ohjelmiston käyttöönotto auttaa ja edistää paitsi prosessien johtamista yleensä myös toimialarajat ylittävien prosessien ohjausta ja toteutumisen seurantaa.

Lisäksi vuoden 2013 tulospalkkiojärjestelmiin on edelleen integroitu mukaan viisi toimialarajat ylittävää prosessia.

4.1.2 Tuottavuuden mittaaminen ja tuottavuuskehitys

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupungin toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden parantaminen on tärkeää, mutta myös palvelujen laatu ja vaikuttavuus on turvattava. Tästä syystä virastojen ja liikelaitosten tulee pyrkiä tuloksellisuutta laajemmin kuvaavien tuottavuusmatriisien kehittämiseen.
- tuotos-panos -mittaria käyttävien hallintokuntien tulee raportoida tiilinpäätöksessä tuottavuuskehityksen lisäksi palvelun laatua ja vaikuttavuutta kuvaavien mittareiden muutokset.
- talous- ja suunnittelukeskuksen tulee päivittää tuottavuuslaskentaa koskeva vuoden 1990 ohje ja julkaista yleispiirteinen ohje matriisilaskennasta.
- virastojen ja liikelaitosten on kuvattava tuottavuustietojen esittämisen yhteydessä, mistä tekijöistä tuottavuusmittari koostuu.
- virastojen ja liikelaitosten tulee esittää myös tuottavuutta heikentävät tekijät siinä tapauksessa, että tuottavuuden arvioidaan laskevan.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (30.10.2012), että tuottavuuden mittaamisen kehittämistä on jatkettu aikaisemmin esitettyjen suuntaviivojen mukaisesti.

Matriisipohjaista tuottavuuden mittaamistapaa on jatkokehitetty Tampereen Teknillisen Yliopiston kanssa pelastuslaitoksen, yli hallintokuntien

19.11.2012

menevän prosessin (Yhteinen kunnallistekninen työmaa) sekä sosiaalityön tuottavuuden mittaamisessa. Myös monimuuttujamalliin perustavasta asiantuntijatyön tuottavuuden mittaamisesta on valmistunut malliesimerkki.

Kaupunkikohtaisen tuottavuuskehityksen laskemiseen tarvittavien tietojen kerääminen on meneillään. Myös esitysmuodon ja käyttötarkoituksen pohdinta on vireillä. Tuottavuuden mittaamisen yhteisvalmennustilaisuus on pidetty ja siihen liittyvät, aikaisempia seikkaperäisemmät, luentokalvot ovat Helmessä kaikkien saatavissa. Kaupungin edustajat ovat jatkaneet kahdenkymmenen suurimman kaupungin, VM:n ja Kuntaliiton mittarikärkihankkeessa toimimista.

Talous- ja suunnittelukeskuksen on tarkoitus vuoden 2014 talousarvioehdotuksen laatimisohejeisiin sisällyttää tarkennetut ohjeet talousarvioon sisällytettävien tuottavuustietojen esittämisestä.

4.1.3 Helsinki-Vantaa -selvityksen tulosten hyödyntäminen hallintokunnissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *virastojen ja liikelaitosten tulee käynnistää Helsinki-Vantaa -selvityksen perusteella annetuissa lausunnoissaan esittämänsä kehittämistoimenpiteet opetustoimen esimerkin mukaisesti. Myös yksittäistä sektoria koskeva kehittäminen on tärkeää.*
- *kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtavan apulaiskaupunginjohtajan ja vastuuvirastojen tulee käynnistää asuntotuotannon, kaa-voituksen ja rakentamisen sujuvoittamiseksi hallintokuntien välisiä yhteishankkeita Vantaan parhaiden käytäntöjen mukaisesti.*

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (15.11.2012), että se on valmistellut raportin Helsinki-Vantaa-selvityksen hyödyntämisestä kaupungin toiminnan kehittämisessä kaupunginvaltuustolle (Kvsto 14.12.2011).

4.1.4 Kaupungin henkilöstömäärän kehitys

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *henkilöstömäärän kasvun hillitsemiseksi tulee lisätä työn tuottavuutta, tuloksellisuutta ja kustannustehokkuutta parantavia toimia, kuten toimivan informaatio- ja viestintäteknologian hyödyntämistä, toimintamallien uudistamista ja työhyvinvointiin panostamista.*
- *henkilöstökeskuksen tulee seurata, onko palkkasumman kehitys yleisen ansiotason nousun sekä tasa-arvoa edistävien palkkaohjelmien mukaista. Poikkeamille on oltava perustelut.*

19.11.2012

Henkilöstökeskus toteaa (2.11.2012), että kaupungin palkkasumman kehitykseen vaikuttavat sekä valtakunnalliset ja paikalliset sopimuskorotukset että keskeisesti myös henkilöstömäärän muutokset. Kaupunki on perinteisesti toteuttanut valtakunnallisiin virka- ja työehtosopimusratkaisuihin perustuvat palkkojen korotukset sellaisinaan. Kaupungin talousarvioihin ei ole varattu ylimääräisiä menoeriä palkkojen tasokorotuksia varten. Myöskään erityistilanteissa tehtyjä paikallisia sopimuksia varten ei ole varattu erillisiä määrärahoja. Poikkeuksena ovat henkilöstöstrategian toteuttamiseksi varatut erillismäärärahat, joista osa on kohdennettu kannustuslisäratkaisuihin.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että kaupungin palkkasumman kehittymistä seurataan säännöllisesti talouden ja toiminnan seurantaraportoinnin yhteydessä neljä kertaa vuodessa ja palkkamäärärahojen kehitystä verrataan samalla yleiseen kunta-alan palkkakehitykseen. Naisten ja miesten tasa-arvoa edistävien palkkausjärjestelyjen edistäminen on osa virastojen ja liikelaitosten palkitsemisohjelmien kokonaisuutta.

Talous- ja suunnittelukeskuksen, henkilöstökeskuksen ja taloushallintopalvelu -liikelaitoksen yhteistyönä kehitetään jatkuvasti palkkasumman kehityksen seurannan välineitä.

4.1.5 Työhyvinvointi

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *henkilöstökeskuksen tulee kehittää kaupungilla käytössä olevia palkitsemisen periaatteita ja menettelytapoja, koska henkilöstö on niihin vähiten tyytyväinen.*
- *henkilöstökeskuksen ja Oiva Akatemian tulee järjestää esimiehille ja työntekijöille koulutusta työpaikkakiusaamisen tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi.*
- *työpaikkakiusaamisen tilaa kaupungilla tulee kartoittaa ja seurata tarkemmin. Henkilöstökeskuksen tulee kehittää keinoja kiusaamiseen puuttumiseksi ja sen ehkäisemiseksi.*

Henkilöstökeskus toteaa (2.11.2012), että kuluvalle strategiakaudella on systematisoitu kaupungin palkitsemisjärjestelmä. Palkitsemisen keinojen monipuolisuutta on lisätty määrittämällä erilaisiin tilanteisiin sopivat palkitsemisen muodot. Palkitsemisessa keskeistä on tavoitteiden mukaisessa toiminnassa onnistuminen ja hyvä työsuoritus. Palkitsemisen keinot vaihtelevat pienistä tunnustuksista rahallisiin palkkioihin, joita voidaan myös tietyin edellytyksin vaihtaa vapaaksi. Palkitsemisen oikeudenmukaisuuden kokemista on edistetty yhdenmukaistamalla kaupungin sisäisiä toimintatapoja ja ohjeistusta. Palkitsemisen teemaa on

19.11.2012

käsitelty myös esimiesvalmennuksissa. Palkitsemisen kulttuuria on kehitetty avoimemmaksi lisäämällä viestintää ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Vuoden 2011 työhyvinvointikyselyssä palkitsemisista koskeviin kysymyksiin vastattiin positiivisemmin kuin edellisessä vastaavassa kyselyssä.

Kaikenlainen syrjintä on kaupungin toimintaperiaatteiden vastaista. Työpaikkakiusaamiseen tulee puuttua aina välittömästi. Perusvastuu on esimiehillä, mutta vastuu on myös työyhteisön muilla jäsenillä. Kaupungilla on ollut jo pitkään oma ohjeistus työpaikkakiusaamisen vastustamiseksi. Viimeisin ohjeisto (Helsingin Hengessä - sopua ja sovittelua työyhteisön arkeen) valmistui vuonna 2011. Kiusaamisen vastustaminen on myös osa kaupungin työsuojeluneuvottelukunnan hyväksymää työhyvinvointiohjelmaa. Tavoitteeksi asetettiin, että kaikki kaupungin työyhteisöt käsittelevät uuden toimintaohjeen viime kevään aikana. Toimintaohjeista on saatu hyvää palautetta ja sitä on käsitelty Oiva Akatemian järjestämissä esimiesvalmennuksissa ja – koulutuksissa. Kaupungin yhteiseen intranettiin eli Helmeen on asennettu hyvän esimiehen ABC-verkkoaineisto, jossa myös kiinnitetään huomiota esimiehen velvollisuuteen puuttua työpaikalle esiintyviin ristiriitatilanteisiin. Verkkoaineistoon on pääsy kaupungin koko henkilöstöllä, joten jokainen voi saada tietoa myös siitä, millaiseen kohteluun työpaikalla on oikeus.

Työyhteisöjen tilaa kartoitetaan sekä vuosittaisilla työhyvinvointikyselyillä että mm. työpaikkakiusaamista koskevilla erillistutkimuksilla. On keskeistä, että kukin työyhteisö käsittelee omia työhyvinvointikyselyn tuloksiaan säännöllisesti ja sopii myös toimenpiteistä työyhteisössä esiintyvien ristiriitojen ratkaisemiseksi. Työpaikkakiusaamiseen puuttuminen on koko työyhteisön asia, mutta ensisijainen vastuu on aina esimiehellä. Myös henkilöstöjärjestöjen luottamusmiehillä ja kaupungin työsuojeluorganisaatioissa toimivilla on velvollisuus ja oikeus puuttua ristiriitatilanteisiin. Eri toimijoiden hyvä yhteistoiminta on niin ikään tärkeää. Henkilöstökeskuksen johdolla toimii työryhmä, joka on tarvittaessa apuna selvitettäessä erilaisia työpaikkakiusaamistilanteita. Muilta osin viitataan edellisessä kohdassa todettuihin näkökohtiin.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että palkitsemisen kehittämisen painopisteenä on edelleen tuloksellisuuteen ja työsuorituksiin perustuvan, yksilöllisen palkitsemisen kehittäminen. Helsingissä on käytössä useita palkitsemiskeinoja esimerkkinä tulospalkkiojärjestelmä ja kannustuslisät.

4.1.6 Energiansäästötoimenpiteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

19.11.2012

- kaupunginhallituksen tulee lisätä hallintokuntien ja konserniyhtiöiden energiansäästötavoitteiden määrää.
- hallintokuntien tulee jatkaa energiansäästötoimenpiteitä sekä niitä koskevaa valistustoimintaa, jotta energiansäästön ja kasvihuonekaasujen vähentämisen velvoitteet saavutetaan.

Rakennusvalvontavirasto toteaa (13.11.2012), että pääkaupunkiseudun kaupunkien rakennusvalvonnat järjestävät yhdessä Aalto-yliopiston yhteydessä toimivan Edupolin kanssa neliosaisen koulutuskokonaisuuden, jonka tavoitteena on perehdyttää virastojen koko henkilökunta energia- ja ympäristöteemaan. Ensimmäinen osa on toteutettu syksyllä 2012 ja seuraava tullaan järjestämään tammikuussa 2013.

Metropolia toteuttaa Aalto-PRO -koulutusyksikön kanssa alan korkea-koulutettujen oppisopimustyyppinen koulutuksen ”Rakennusten energiatehokas hallinta”. Virasto on ollut koulutuksessa esittelemässä toimintaansa ja opettajina, minkä lisäksi yksi viraston henkilöstöstä on osallistunut koko 30 opintopisteen kokonaisuuteen.

Lokakuussa avattiin rakennusvalvontaviraston Info- ja neuvontapiste ”Tellinki”, jonka yksi tavoite on energianeuvonnan tehostamista. Tellinissä järjestettiin marraskuussa mm. yleisölle avoin Pientaloilta energiatehokkuus-teemalla.

Opetusvirasto toteaa, että opetustoimi on jatkanut energiansäästötoimenpiteitä muun muassa asettamalla valtuustotasoiset energiansäästötavoitteet energiansäästöneuvottelukunnan esityksen mukaisesti sekä jatkamalla valitustyötä hallinnossa ja kouluissa.

4.1.7 Terveysvaikutusten arviointi päätöksenteossa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- terveyskeskuksen on uuden terveydenhuoltolain johdosta järjestettävä uusi tiedottamiskierros ja koulutusta päätöksenteon terveysvaikutusten nopeasta ennakoarvioinnista.
- ohjeen käytön markkinointi ja koulutus tulee kohdentaa sellaisille virastoille, jotka tekevät kuntalaisten terveyteen liittyviä päätösesityksiä, mutta jotka eivät vielä käytä nykyistä ohjetta.
- ohjeen käytössä voidaan joustaa niissä tapauksissa, joissa terveyteen liittyviä päätöksiä ei tehdä tai jos käytössä on jokin yksityiskohteisempi tai laajempi päätöksenteon terveysvaikutusten ennakoarviointimenetelmä.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (27.10.2012), että talousarviossa vuodelle 2012 mainitaan, että terveyskeskuksen laatima ohje, ”Päätös-

19.11.2012

esityksen valmistelu ja nopea terveysvaikutusten arviointi”, on kaikkien hallintokuntien käytettävissä. Ohjeen käyttöönottoa jatketaan omassa ja muissa hallintokunnissa tarjoamalla tukea ja koulutusta mm. yhteistyössä Oivan kanssa.

Terveyskeskus toteaa (31.10.2012) järjestävänsä kaikille hallintokunnille avoimen maksuttoman koulutuksen 20.11.2012. Tilaisuudessa esitellään myös Kuntaliiton kansallinen ohje ”Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa”.

Terveysvaikutusten arvioinnin osalta on vuonna 2012 annettu myös henkilökohtaista neuvontaa eri kaupungin virastoille. Neuvontaa antaa strategiayksikön henkilökuntaan kuuluva erityissuunnittelija, jonka tehtäväkuvaan on sisällytetty terveysvaikutusten arviointiin liittyvät asiat. Tietoa terveysvaikutusten arvioinnista jaetaan myös terveyskeskuksen internet-sivujen kautta.

Terveyslautakunnan päätöksiin sisältyy säännönmukaisesti terveysvaikutusten arviointia koskeva osio.

4.2 kaupunkikonsernin arvioinnit

4.2.1 Konsernijaoston aseman ja konserniohjeen vertailu suurissa kaupungeissa

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupungin hajanaisten hallintorakenteen vuoksi konsernijaoston asemaa tulee täsmentää ja vahvistaa siten, että se kykenee nykyistä aktiivisemmin tarkastelemaan konserniyhteisöjen ja niistä muodostuvan kokonaisuuden toimivuutta ja rakennetta.
- keskeisimmille tytäryhteisöille tulee asettaa toiminnallisia tavoitteita ja niitä tulee seurata konsernijaostossa. Tytäryhteisöille tulee luoda toimialoittaiset strategiat ja pyrkiä lisäämään tytäryhteisöjen toimialakohtaista yhteistyötä.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että vuoden 2013 talousarvioehdotukseen sisältyy tytäryhteisökohtaisia tulostavoitteita kaupungin avustusta saaville tytäryhteisöille sekä muille keskeisimmille tytäryhteisöille.

4.2.2 Konserniohjauksen tehostamistoimenpiteet

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- konsernijohtoon tulee arvioida konsernikokonaisuuden tarkoituksenmukaisuus, tarvittaessa ulkopuolisen konsultin avulla, ja selvittää

19.11.2012

tää yhteisökohtaisesti kunkin yhteisön konserniin kuulumisen tarpeellisuus.

- *konsernijohdon tulee arvioida, voidaanko oman toimen ohessa johdettuja yhteisöjä johtaa virkatyönä osana yhteisöä hallinnoivan viraston toimintaa, ja onko yhteisön toiminnan organisointi yhtiömuotoon perusteltua.*
- *ennakkosuostumuspyynnöt tulee laatia kirjalliseen muotoon ja dokumentoida asianmukaisesti.*
- *tytäryhteisöjen hallitusten tulee merkitä kaupunkikonsernin yhteiset toimintastrategiat yhteisöissä noudatettaviksi ohjeiksi.*

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (15.11..2012), että uuden strategiaohjelman valmistelussa konserniajattelu tulee painottumaan aiempaa enemmän ja konsernikokonaisuuden uudistamishdotukset valmistellaan osana strategiaohjelmaa. Tytäryhteisökohtaisten tulostavoitteiden kattavuutta laajennetaan seuraavien vuosien talousarvioissa strategiaohjelman linjauksiin perustuen.

4.2.3 Liikuntakonsernin omistajaohjaus

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *kaupunginhallituksen konsernijaoston tulee selvittää Jääkenttäsäätiön omistuksessa olevien yhtiöiden yhdistämisestä syntyvät hyödyt ja haitat.*
- *kaupungin omistajaohjausta liikuntakonsernin yhteisöissä tulee lisätä asettamalla niille yhteisiä toiminnallisia tavoitteita.*
- *Töölön urheilukeskittymän alueella toimivien, kaupungin omistamien yhteisöjen ja liikuntaviraston tulee strategiaohjelman tavoitteen mukaisesti selvittää mahdollisuuksia toiminnalliseen ja hallinnolliseen yhteistyöhön.*
- *kiinteistöviraston tulee selvittää Helsingin kaupungin omistamien liikuntapaikkojen sisältämä korjausvelka ja ottaa se huomioon toiminnan suunnittelussa.*

Liikuntavirasto toteaa (2.11.2012), että Helsingin vuoden 2013 talousarviossa on asetettu tytäryhteisökohtaisia tulostavoitteita kaupungin avustusta saaville tytäryhteisöille sekä muille keskeisimmille tytäryhteisöille.

Vuoden 2013 talousarviossa Mäkelänrinteen Uintikeskus Oy:lle, Urheiluhallit Oy:lle ja Vuosaaren Urheilutalo Oy:lle on asetettu seuraavat tavoitteet

19.11.2012

- Toteutetaan palvelutuotannon kustannustehokkuuden riittävän monipuolinen vertailu kaupunkikonsernin muiden liikuntapalvelu- ja tuottavien yhteisöjen ja liikuntaviraston kesken

Helsinki Stadion Oy:lle, Jääkenttäsäätiölle ja Stadion-säätiölle on asetettu seuraavat tavoitteet

- Kehitetään Töölön urheilukeskittymää kokonaisuutena yhteistyössä kaupunkikonsernin muiden ko. alueen liikuntasektorin toimijoiden kanssa

Uudessa liikuntastrategiassa esitetään että valtio ja Helsingin kaupunki peruskorjaavat yhdessä Helsingin Olympiastadionin ja samalla kehittää sen ympäristöä.

Liikuntavirasto on jatkanut liikuntapaikkojen kuntokartoitusten tekemistä ja toteuttanut niiden perusteella peruskorjauksia.

Kiinteistölautakunta toteaa, että Kiinteistöviraston tilakeskuksen käytössä olevan Haltia - Kiinteistönhallintajärjestelmän teknisen arvon laskeutumamoduulissa on määritetty liikuntavirastolle pääomavuokralla vuokrattujen rakennusten, kuten Olympiastadion, Soutustadion, Uimastadion, Ruskeasuon hallit, Velodromi, Helsingin jäähalli, tekninen arvo ja korjausvelka, mutta 30.11.2011 päivätyn Helsingin liikuntatoimen kokonaisuutensa loppuraportin mukaisesti liikuntavirasto vastaa tällä hetkellä liikuntakiinteistöjen toiminnan suunnittelusta, rakentamisesta ja hallinnoinnista.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että kaupunginhallituksen ehdotukseen vuoden 2013 talousarvioksi sisältyy tytäryhteisökohtaisia tulostavoitteita kaupungin avustusta saaville tytäryhteisöille sekä muille keskeisimmille tytäryhteisöille.

Töölön urheilukeskittymän alueella toimiville kaupungin yksiköille on talousarvioehdotuksessa 2013 asetettu tulostavoitteeksi ”Kehitetään Töölön urheilukeskittymää kokonaisuutena yhteistyössä kaupunkikonsernin muiden ko. alueen liikuntasektorin toimijoiden kanssa”. Liikuntapalvelu- ja tuottaville yksiköille on talousarviossa asetettu tulostavoitteeksi ”Toteutetaan palvelutuotannon kustannustehokkuuden riittävän monipuolinen vertailu kaupunkikonsernin muiden liikuntapalveluja tuottavien yhteisöjen ja liikuntaviraston kesken.”

Jääkenttäsäätiön omistuksessa olevien yhtiöiden yhdistämisestä on tehty alustava arvio, tarkempi selvitys valmistuu vielä tämän vuoden aikana.

19.11.2012

Uuden strategiaohjelman valmistelussa konserniajattelu tulee painotumaan aiempaa enemmän ja konsernikokonaisuuden uudistamishdotukset valmistellaan osana strategiaohjelmaa. Tytär yhteisökohtaisten tulostavoitteiden kattavuutta laajennetaan seuraavien vuosien talousarvioissa strategiaohjelman linjauksiin perustuen.

4.3 Toimialarajat ylittävät arvioinnit

4.3.1 Lasten ja nuorten yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisten hankkeiden toiminnan jatkuminen ja hallintokuntien välinen yhteistyö tulee varmistaa erillisrahoituksen jälkeenkkin. Sosiaali- ja terveystoiminta ja siivoustyö- ja henkilöstötoiminta johtavien apulaiskaupunginjohtajien sekä virastopäälliköiden on varmistettava työn kaupunkitasoinen koordinaatio ja yhteistyö virastojen välillä hyvinvointitavoitteiden toteuttamiseksi.*
- *hankkeita, joista on saatu hyviä kokemuksia – kuten EasySport -toiminta – on laajennettava yläasteikäisiin ja soveltuvin osin toisella asteella opiskeleviin.*
- *terveyskeskuksen ja opetusviraston tulee parantaa kouluterveydenhuoltoa ja muuta oppilashuoltoa siten, että oppilaiden pääsy koulu- lääkäriin, -psykologin, ja -kuraattorin vastaanotolle helpottuu.*
- *vaikka ehdotetut toimenpiteet kasvattavat menoja lyhyellä tähtämällä, toimenpiteet lisäävät hyvinvointia ja vähentävät kustannuksia pitkällä tähtämällä.*

Sosiaalivirasto toteaa (2.11.2012), että Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (LASU) ensimmäinen kausi 2009–2012 on päättymässä. Vuodelle 2013 on haettu LASU erillisrahoituksen jatkokautta Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2009–2012 kehitettyjen hyvien käytäntöjen juurruttamiseksi.

Ensimmäisellä kaudella kehitettyjä hyviä käytäntöjä toivotaan voitavan jatkaa myös vuosina 2013–16. Liikuntatoimi suunnittelee matalan kynnyksen liikuntatoiminnan järjestämistä yläasteikäisille, kulttuuritoimi kulttuurisuunnitelman juurruttamista yhteistyössä opetusviraston kanssa ja nuorisotoimi pienryhmätoiminnan jatkamista nuorisoi- käisille. Oppilashuollon toimintaa, mm. sen työkäytäntöjä ja – välineitä, on parannettu vuosina 2009–2012. Tulevalla kaudella kehittämisen kohteeksi on suunniteltu nostettavan mm. peruskouluissa toteutettavat laajat terveystarkastukset.

19.11.2012

Terveyskeskus toteaa (30.10.2012), että asiaan on pyritty vaikuttamaan normaalin kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon toimintaohjelmien kautta ja erityisesti LASU-ohjelman kautta. LASU-hanke on erityisesti fokusoitu vastaamaan tähän tarpeeseen.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että vuoden 2013 talousarvioehdotuksen laatimisosuudessa todetaan Khn kannanotoissa, että LASU-rahoista teetetään vaikuttavuuden arviointi vuoden 2012 aikana ja päätetään sen jälkeen, missä muodossa toimintaa jatketaan. Arviointityö on käynnissä ja sen tulokset on tarkoitus tuoda kaupunginhallitukseen vuoden 2012 lopulla.

Nuorisoasiainkeskus toteaa (30.10.2012), että nuorten ryhmämuotoista toimintaa on lisätty merkittävästi Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan saadulla erillismäärärahalta: ryhmiä oli v. 2011 yhteensä 666. Myös vuonna 2012 pienryhmätoiminta on painopisteenä nuorisoasiainkeskuksen toiminnassa.

Nuorisoasiainkeskus toteutti kesällä 2012 perinteisen kesäpassin siirtämisen sähköiseksi palveluksi osaksi harrastushakupalvelua. Nuorisoasiainkeskus on ollut tyytyväinen sähköiseen kesäpassiin siirtymiseen. Harrastushausta löytyi tänä kesänä noin 340 kesätoimintaa, joka oli enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Myös sähköinen ilmoittautuminen on helpottanut niin kursseille ilmoittautumista kuin ilmoittautumistietojen käsittelyä. Harrastushakupalvelulla on ollut vuoden aikana noin yli 20 000 käyttäjää. Harrastushakupalveluun tullaan liittämään mobiilikäyttöliittymä, avoin rajapinta ja hakumootorin eri kieliversiot vielä kuluvan vuoden aikana. Nämä omalta osaltaan edelleen helpottavat nuorten tiedonsaantia. Nuorisoasiainkeskus tarjoaa järjestelmää maksuttomana palveluna jatkossa nuorisojärjestöjen ja kaupungin eri hallintokuntien lisäksi myös kaikille nuorille suunnattuja palveluja tuottaville järjestöille.

Syyskuussa 2012 keskeiset virastopäälliköt kokoontuivat Ruuti -miniseminaariin. Päätettiin perustaa Ruuti -verkosto, johon kustakin 14 virastosta nimetään Ruuti -nimikkotyöntekijä. Nimikkotyöntekijä koordinoi omassa virastossaan lasten ja nuorten osallistumista sekä toimii yhteyshenkilönä kehittämistyössä. Verkoston puheenjohtaja ja sihteeri nimitetään nuorisoasiainkeskuksesta. Lisäksi sovittiin, että virastopäälliköt kokoontuvat vuosittain arvioimaan ja ohjaamaan lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruutia.

Opetusvirasto toteaa, että terveyskeskuksen ja opetusviraston tulee parantaa kouluterveydenhuoltoa ja muuta oppilashuoltoa siten, että oppilaiden pääsy koululääkäriin, -psykologin ja -kuraattorin vastaanotolle helpottuu. Psykologien ja kuraattorien toimintaa pyritään kehittämään

19.11.2012

siten, että he voisivat työskennellä enemmän työparina samoissa kouluissa, jotka muodostavat oppilaan näkökulmasta yhtenäisen koulupolon alueella (vuosiluokat 1-9). Näin oppilaan tuntemus paranee ja toiminta tehostuu.

Psykologien ja kuraattorien mitoitus ei ole yhteneväinen. Perusopetuslinja tulee esittämään, että 1-2 kuraattorin tointa tultaisiin muuttamaan psykologin toimeksi, jotta henkilöstön lukumäärä suhteessa toisiinsa tasaantuisi.

Oppilaiden ja heidän vanhempiensa tietämystä eri koulutus- ja ammativaihtoehdoista tulee parantaa jo peruskoulussa. Yhteishakuprosessia on kehitettävä siten, että eri koulutusvaihtoehdot ja valintojen vaikutukset tulevat heille selviksi riittävän ajoissa. Koulujen opinto-ohjaajien osaamista peruskoulun päättövaiheen valintojen ohjaamiseen on lisätty koulutuksella. Lukuvuodesta 2012-13 lähtien kaikki peruskoulun 6. luokkalaiset käyvät Yrityskylä-konseptin läpi, jossa 10 oppitunnin aikana tutustutaan työelämän pelisääntöihin ja eri ammatteihin ja sen jälkeen yhden päivän ajan toimitaan Yrityskylässä valitussa ammatissa. Tähän jatkoksi on suunnitteilla Yrityskylä-hankkeen aikana (vuosina 2012-14) lähteä kehittämään toiminnallisen Yrityskylä-käynnin jatkoa vuosiluokille 7-9.

Koulupudokkuutta ehkäisevien toimintojen riittävä rahoitus tulee varmistaa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä Itä-Helsingin palveluiden resursseihin. Lukuvuonna 2012-13 kohdennettiin Vuosaaren alueelle yksi kaikkien koulujen yhteinen laaja-alainen erityisopettaja, joka on vastannut koulupudokkaiden opetuksen järjestelyistä ns. ote-opetuksen kautta. Opetukseen ohjataan oppilaita koulujen oppilashuoltoryhmistä. Toiminnalla on saatu hyviä tuloksia; oppilaat ovat saaneet peruskoulun päättötodistuksen ja hakeutuneet jatko-opintoihin. Toimintamallia on tarkoitus laajentaa muille Itä-Helsingin alueelle sekä myös Koilliseen Helsinkiin, mikäli rahoitus pystytään järjestämään. Perusopetuslinjalla kouluja resursoidaan perusrahoituksen lisäksi positiivisen diskriminaation (pd-) rahoituksella. Muuta rahoitusta ei ole käytettävissä. Kuluvana kautena otetaan käyttöön ns. alueellinen pd-raha, jonka käyttö suunnitellaan alueellisesti alueen pd-koulujen kanssa. Tavoitteena on saada pitkäjänteinen käyttösuunnitelma, jossa lähikoulujen yhteistyötä vahvistetaan ja toimenpiteitä saadaan kohdennettua yhtä koulua laajemmalle alueelle.

Koulupudokkuuden ehkäiseminen ja nuorten työllisyydenhoidon vastuu tulee keskittää selkeästi yhteen paikkaan ja luoda ilman opiskelupaikkaa oleville nuorille yhden luukun palvelupiste.

19.11.2012

Tavoitteena on kehittää Joulusta joulun tukimalli eli peruskoulun jälkeisen nivelvaiheen tukea 9 luokan joululta seuraavan vuoden joulun asti. Kyseessä olisi koulun ulkopuolista tukea, peruskoulun jälkeisen kesän yli nuorta saattaen sekä vanhemmat osallistaen. Tukimalli perustuisi toiminnallisiin menetelmiin. Kohderyhmänä olisi erityisessä pudokasriskissä olevat nuoret. Maahanmuuttajataustaisten nuorten osalta linkitys Manuva – kehittämiseen ja vaikeasti oireilevien osalta Vakava-hankkeessa kehitettyihin tukimalleihin. Etsivä nuorisotyön koordinointi on keskitetty opetusvirastoon.

Kulttuurikeskus (2.11.2012) on järjestänyt vuonna 2012 LASU-rahoituksella yhteensä 57 lasten ja nuorten loma-aikaan sijoittuvaa viikon mittaista kurssia 9-12-vuotiaille lapsille. Lisäksi Helsingin kaupungin kouluihin on järjestetty 16 koko lukukauden mittaista ilmaista kulttuurikerhoa. Syksyn 2012 kerhot on tarkastuslautakunnan toiveen mukaisesti suunnattu yläasteen kouluille seuraavan LASU-kauden 2013-2016 pilotointia varten. Sen aikana on tarkoitus juurruttaa koulujen kulttuurisuunnitelman toteutus yhteistyössä kulttuurikeskuksen ja opetusviraston kanssa.

Koulujen kulttuuritoimintaa on vuonna 2012 tuotu esiin koulutusten, opettajien tulospalkkauksen ja koulujen oppilaskuntien tilaisuuksien ja hankkeiden avulla. Näistä jälkimmäisen kautta Kulttuuria kouluihin -hanke liittyy oleellisesti kaupunkitasoiseen nuorten vaikuttamisjärjestelmään Ruutiin.

Loma-ajan toimintaan osallistuneiden lasten vanhempien kyselystä selvisi, että 96 % vanhemmista piti toimintaa joko tärkeänä tai erittäin tärkeänä lastensa kesätoiminnan kannalta. Kulttuuria kouluihin -koulutusten palaute on viime vuodelta yli 90 % positiivista, tämän vuoden koulutus ajoittui kuluvalle viikolle eikä palautetta vielä ole saatavilla.

Kaupunkitasoiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman koordinointiin ja yhteistyöhön kulttuurikeskus on osallistunut hankkeen useissa työryhmissä sekä johtajatason yhteistyöryhmissä. Sekä kerho-hankkeita että loma-ajan toimintaa on 2012 toteutettu suorassa yhteistyössä muiden kaupungin virastojen kanssa: esimerkiksi LASU-kesätoimintaa tehtiin liikuntaviraston, nuorisoasiankeskuksen, taidemuseon ja kirjaston kanssa heidän tiloissaan. Lisäksi opetusviraston maahanmuuttajien kesätoiminnan rahan siirtäminen kulttuurikeskukseen vuosina 2011 ja 2012 osoittaa hyvän virastojen välisen yhteistyörakenteen olemassaoloa.

19.11.2012

Liikuntavirasto toteaa (2.11.2012), että kuluneen kauden aikana liikuntapalveluita on suunnattu nuorille (13 - 18 -vuotiaille) niin Easy-Sport-toiminnassa kuin FunAction-toiminnassakin.

4.3.2 Rakentamisen ja kiinteistönhoidon vastuut

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *hankesuunnittelun ohjaus, rakentamisen valvonta sekä kiinteistöjen ylläpidon ohjaus ja valvonta tulee toteuttaa riittävässä ja osaavilla resursseilla eri hallintokunnissa.*
- *HKR-Rakennuttajan ja Staran tulee yhdessä kiinteistöviraston tilakeskuksen kanssa kehittää edelleen yhteistyötään, jotta rakentaminen ja rakentamisen valvonta sujuvat paremmin.*
- *kiinteistöviraston tilakeskuksen ja Palmian on kehitettävä edelleen yhteistyötään laadukkaasti kiinteistönhoidon turvaamiseksi.*
- *kiinteistöviraston tilakeskuksella tulee olla riittävät resurssit kiinteistöjen teknisen arvonsäilyttämiseen.*

Kiinteistövirasto toteaa (30.10.2012), että tilakeskus on käynnistänyt yhdessä muiden hallintokuntien kanssa palveluverkon poikkihallinnollisen kehittämissuunnitelman, jossa on tavoitteena selvittää alueelliseen tarkasteluun perustuen kaupungin hallintokuntien tilankäytön tehostamismahdollisuudet yhteistyössä kaikkien tarkastelualueella toimivien kaupungin hallintokuntien kanssa.

Kaupungin kokonaistalouden kannalta tilakustannusten merkittävä pienentäminen on mahdollista vain siten, että luovutaan järjestelmällisesti sellaisista rakennuksista ja osakemuotoisista tiloista, joiden omistaminen ei ole tarkoituksenmukaista kaupungin ydintehtävien

Tilakeskus on valmistellut omistajahallinnossaan olevien rakennusten ja osaketilojen arvotuksen, jossa rakennukset ja osaketilat on jaettu neljään eri luokkaan:

- **Pidä:** Kohteet, jotka kaupunki omistaa ja ylläpitää pitkällä tähtäimellä
- **Kehitä/pidä:** Kohteet, jotka kaupunki pitää ja kehittää omistuksessaan
- **Kehitä/luovu:** Kohteet, joita kehitetään luopumistarkoituksessa
- **Luovu:** Kohteet, joista luovutaan ilman kehittämissuunnitelmaa hoitamisen näkökulmasta.

Kiinteistölautakunta on hyväksynyt 6.10.2012 kaupungin omistamien kiinteistöjen, rakennusten ja osaketilojen myynnin yleisperiaatteet

19.11.2012

Tilakeskus on käynnistänyt yhdessä muiden hallintokuntien kanssa palveluverkon poikkihallinnollisen kehittämissuunnitelman, jossa on tavoitteena selvittää alueelliseen tarkasteluun perustuen kaupungin hallintokuntien tilankäytön tehostamismahdollisuudet yhteistyössä kaikkien tarkastelualueella toimivien kaupungin hallintokuntien kanssa.

Tilahallinnon tavoitteena on yhteistyössä hallintokuntien kanssa laatia alueelliset tilakäytön pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmat koko kaupungin osalta siten, että tilankäyttö tehostuu ja järjestelmällisesti ja suunnitelmallisesti voidaan luopua sellaisista kaupungin omistamista rakennuksista ja osakemuotoisista tiloista, joiden omistaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Tavoitteena on saattaa rakennus- ja tilaomaisuus pitkällä aikavälillä sellaiselle tasolle, että kaupungilla on taloudelliset edellytykset huolehtia omistamansa rakennus- ja tilakannan säilymisestä.

Tilakeskuksessa ollaan laatimassa prosessikuvausta PTS:n laatimiseksi ja siinä kiinnitetään huomiota turvallisiin ja terveellisiin tiloihin. Lisäksi ollaan kilpailuttamassa teknisen isännöinnin ostopalvelua tasaamaan resurssipulaa.

Tilakeskuksella on organisointitavasta johtuen erilaiset roolit silloin kun toimitaan HKR-RAK:in ja Staran kanssa tai kun toimitaan yksityisten konsulttien kanssa. Yksityisten toimijoiden kanssa toimittaessa suunnittelu- ja urakkasopimukset tehdään suoraan tilaajan eli tilakeskuksen kanssa.

4.4. Kaupunginjohtajan toimialaan liittyvät arvioinnit

4.4.1 Innovaatorahaston tarkoitus ja määrärahojen käyttö

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *innovaatorahaston toiminnan jatkamisen tarkoituksenmukaisuutta tulee vakavasti harkita. Selkeää näyttöä rahaston tarkoituksen toteutumisesta ei tullut arvioinnissa esille. Koska avustuksia on myönnetty osin puutteellisin perustein, kaupunginhallituksen tulee kiinnittää erityistä huomiota hakemusten perusteisiin ja hankkeiden talousarvioihin.*
- *taloudellisesti merkittävässä ja monivuotisissa hankkeissa tulee tehdä kevyt väliarviointi siitä, onko hankkeella saavutettavissa se tavoite, johon pyritään. Kaikista hankkeista on laadittava loppuarviointi.*
- *talous- ja suunnittelukeskuksen tulee valmistella tarvittavat muutokset innovaatorahaston sääntöihin. Kaupunginhallituksen tulee tar-*

19.11.2012

kentaa avustusten myöntämisperusteita sekä tarvittaessa esittää kaupunginvaltuustolle innovaatorahaston sääntömuutokset.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (11.10.2012), että innovaatorahaston olemassaolon tarkoituksenmukaisuutta tarkastellaan jatkuvasti jokaisen rahastosta tehtävän rahoituspäätöksen yhteydessä. Hankehankemusten arviointiin ollaan kiinnittämässä entistä enemmän huomioita. Hankkeita arvioidaan jatkossa eri asiantuntijoista muodostuvassa työryhmässä. Tarkkoja hankkeiden hyväksymiskriteereitä ei ole valmisteltu kaupunginhallituksen päätettäväksi, koska hankkeiden sisältöjä ei ole haluttu liiaksi rajoittaa. Työryhmän arvioinnissa korostuvat esim. hankkeiden liittyminen kaupungin strategioiden toteuttamiseen, yhteistyö eri toimijoiden välillä ja hankkeella saavutettavien tulosten hyödynnettävyys kaupungin toiminnan kehittämisen näkökulmasta.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa vielä, että hankkeen päätyttyä ko. hanketta koskeva loppuraportti toimitetaan kaupunginhallitukselle tiedoksi samalla, kun kaupunginhallitus käsittelee seuraavaa rahastojakoa. Lisäksi kehitetään taloudellisesti merkittävien ja monivuotisten hankkeiden väliarviointia.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa lisäksi, että innovaatorahastosta rahoitetuissa hankkeissa on kehitetty uusia toimintatapoja. Tästä on esimerkkinä mm. Laatukeskukselta saatu laatuinnovaatiokilpailun voitto (sähköinen terveystkortti).

4.5 Rakennus- ja ympäristötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.5.1 Pääkaupunkiseudun ympäristötavoitteiden arviointi Helsingin osalta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät kysymykset ovat niin mittavia, että sitä koskeva työ tulee organisoida nykyistä selkeämmin kaupunkitasolla ja sopia yhteistyöstä ja työnjaosta pääkaupunkiseututasolla.*
- *vastaavasti kaupunkien tulee Itämeren suojeluun tähtäävässä toiminnassaan pyrkiä yhteistyöhön valtion, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa.*
- *viheralueet eivät tunne kaupunkirajoja, joten niiden suunnittelu on toteutettava pääkaupunkiseututasoisesti. Luonnonsuojelun kaupunkitaloudellisista vaikutuksista tulee käydä avointa keskustelua sekä löytää viheraluerakenteelle ekologisesti ja taloudellisesti kestäviä ratkaisuja ottamalla kaavoitukseen mukaan ekologinen asiantuntemus. Viheralueiden rakentamiseen ja hoitoon tulee varata vuosittain riittävät määrärahat.*

19.11.2012

Ympäristökeskus toteaa (2.11.2012) pääkaupunkiseudun ympäristötavoitteiden toimenpiteinä Helsingin kaupungin osalta on Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikan hyväksyminen.

Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupungin ympäristöpolitiikan 26.9.2012. Tavoitteet on asetettu sekä pitkällä aikavälillä vuoteen 2050 että keskipitkällä aikavälillä noin vuoteen 2020 asti. Tavoitteet koskevat kahdeksaa aihepiiriä: 1. ilmastonsuojelua, 2. ilmansuojelua, 3. melun- torjuntaa, 4. vesiensuojelua, 5. luonnon ja maaperän suojelua, 6. hankintoja, jätteitä ja materiaalitehokkuutta, 7. ympäristötietoisuutta ja – vastuullisuutta sekä 8. ympäristöjohtamista ja kumppanuuksia.

Ympäristökeskus koordinoi Helsingin ympäristöpolitiikan valmistelua. Lisäksi ympäristökeskus selvitti eurooppalaisten kaupunkien ympäristöpolitiikkojen ja – strategioiden tavoitteita ja sisältöjä.

Ympäristökeskuksen koordinoimana tuotettiin kaupungin vuoden 2011 ympäristöraportti, joka käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 26.9.2012. Ympäristöraporttiin sisältyy osio, jossa kerrotaan kaupungin kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä ja kaupungin toimista ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien ympäristöraportoinnin yhteistyö on osa kuuden suurimman kaupungin ympäristöyhteistyötä. Kuutoskaupunkien ympäristöindikaattoreiden vertailuraportissa on myös pääkaupunkiseudun kaupunkien ilmastopäästöjen vertailu.

Kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkoston aloitteen mukaisesti on kaupunkien yhteistyönä alettu selvittää mahdollisuuksia vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 30 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Selvitysten pohjaksi ollaan määrittelemässä yhteisiä periaatteita, joilla päästövähennystoimia luokitellaan ja joiden pohjalta laaditaan toimenpiteiden kustannustarkasteluja sekä päästöskenaarioita.

Ilmastokumppanuusverkosto luo yhteistyötä ilmastopäästöjen vähentämiseksi ja yritysten kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Kumppaneiksi liittyvät yritykset allekirjoittavat Helsingin kaupunginjohtajan kanssa ilmastositoumuksen, jossa yritys nimeään omat ilmastotavoitteensa.

Ilmastokumppanit-verkosto kokoontui ensimmäisen kerran 17.4.2012, jolloin 20 yritystä allekirjoitti sitoumuksensa kaupunginjohtaja Pajusen kanssa. Toinen allekirjoitustilaisuus oli 26.9.2012, jolloin 16 yritystä antoi sitoumuksensa. Ilmastokumppaneita esiteltiin kesäkuussa Brysselissä ”Covenant signatories meet Business to convert Plans into Ac-

19.11.2012

tions” – tilaisuudessa. Ilmastokumppanien vuosiseminaari järjestetään 6.11.2012.

Kaupunginjohtaja päätti 2.5.2012, että Helsingin kaupunki osallistuu ympäristökeskuksen koordinoimaan vuosille 2012–2014 sijoittuvaan hankkeeseen ASIAA! Asukkaiden ilmastototeutukset asuinalueella. Hanke on osa kuuden kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkoston toimintaa ja tukee Helsingin strategiaohjelman ilmastotavoitteita. Hankkeelle on myönnetty rahoitus Motivan Kuluttajien energianeuvonta – toimenpideohjelmasta 2012–2016. Muina rahoittajina hankkeeseen osallistuvat Espoon ja Vantaan kaupungit sekä Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY. Hankkeen tavoitteena on neuvonnan, ohjauksen, yhteisöllisen tekemisen ja tiedottamisen avulla auttaa pääkaupunkiseudun asukkaita säästämään energiaa.

Helsingin kaupunki osallistuu 1.9.2012–31.10.2014 EU-projektiin Ilmastokestävä kaupunki (ILKKA), jota ympäristökeskus koordinoi. Helsinki osallistuu työpaketteihin

- Hillinnän ja sopeutumisen positiiviset ja negatiiviset vaikutukset toisiinsa ja muihin ympäristöhaittoihin, sopeutumiskartoitus, vertaisarviointi (Helsinki, Turku, Lahti)
- Hiilinielu- ja hiilipotentialilaskenta (Espoo, Helsinki, Vantaa, Turku, Lahti)
- Sopeutumiskaavoitus (Helsinki)
- Kustannusten arviointi (Helsinki, Turku)
- Viestintä ja verkottuminen (Helsinki, Turku, Lahti, Vantaa, HSY, Turun yliopisto, Ilmatieteen laitos).

Itämerihaaste tekee yhteistyötä valtion, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa Itämerihaasteen verkostossa. Esimerkkejä ovat EU:n Itämeri-strategian sisällön valmistelu ympäristöministeriön kanssa, tutkimus- ja viestintäyhteistyö Suomen ympäristökeskuksen kanssa ja yhteishankkeet Helsingin yliopiston kanssa.

4.6 Sosiaali- ja terveystoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.6.1 Huostaanotot

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *sosiaaliviraston tulee taata kotipalvelujen saatavuus lapsiperheiden arjen tukemisessa huostaanottojen ennaltaehkäisemiseksi. Lapsiperheiden kotipalveluista ja varhaisesta tuesta tulee tiedottaa aktiivisesti perheille.*

19.11.2012

- *sosiaali- ja terveystoimessa tulee panostaa lapsiperheiden vanhempien mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuuteen, vaikuttavuuteen sekä kuntoutumisen tukemiseen, koska se edistää ongelma-perheiden lasten ja nuorten kasvuolojen paranemista.*
- *sosiaaliviraston tulee kehittää keinoja sijaisperheiden hankintaan ja lisätä ammatillisten perhekotien määrää lastensuojelun kustannusten vähentämiseksi, sillä perhehoito on laitoshoidon taloudellisempaa.*
- *läheisneuvonpitoa tulee kehittää ja vakiinnuttaa saatujen kokemusten pohjalta lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti.*
- *on kehitettävä keinoja ja tukimuotoja, joilla edesautetaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työssä pysymistä ja työhyvinvointia.*

Sosiaalivirasto toteaa (31.10.2012), että lapsiperheiden palvelujen kotipalvelun lisäyksen ja muiden toimenpiteiden tuloksena kotipalvelun omana asiakkaana olevien perheiden määrä on lisääntynyt 150:llä verrattuna saman ajankohtaan vuonna 2011. Tämän lisäksi oli kotipalvelulla syyskuun lopussa 288 palveluseteliasiakasta.

Päihdeongelmallisille perheille lisätään perheiden päivämuitoista ja kotiin annettavaa kuntoutusta Tervalammen perheosaston resurssin avulla. Myös päihdeperheiden avokuntoutusyksikkö Pesään myönnetään maksusitoumuksia asiakasmäärien kasvaessa. Mikäli päihdeongelmainen perhe tarvitsee laitoshuoltoa perhekuntoutusta, se ostetaan yksityisiltä tuottajilta. Raskaana oleville naisille ja tarvittaessa heidän puolisoilleen ostetaan ensikotihoidon palveluita.

Lastensuojelun sijaishuollon perhehoidon suhteellinen osuus on noussut. Vuonna 2012 toteutetaan kokeilu lasten sijoittamisesta kriisiperheisiin ympärivuorokautisesti. Kriisiperhehoitajille ja lasten vanhemmille tarjottavan tuen määrää on laajennettu.

Lastensuojelun läheisneuvonpito on vakiinnuttanut paikkansa. Läheisneuvonpitojen määrää ei voi juurikaan lisätä kahden koordinaattorin työpanoksella, vaikka tarvetta sen lisäämiseen ja laajentamiseen on olemassa myös muille kuin lastensuojeluperheille.

Lastensuojelun avohuollon tiimirakenne on uusittu kaikissa toimipisteissä; viimeinen tiimi siirtyi työmalliin elokuun alusta. Lastensuojelun ilmoitusten ja niiden pohjalta käynnistyneiden selvitysten määrät ovat lisääntyneet ja arviointi ja vastaanottotiimeihin on lisätty 13 määräraikaista sosiaalityöntekijää. Tänä vuonna sattuneet perhetragedit ovat lisänneet lastensuojelun kuormitusta lisääntyneinä yhteydenottoina ja medianäkyvyytenä.

19.11.2012

Terveyskeskuksella on voimassa arviointikertomukseen annetussa lausunnossa olevat toimintakäytännöt. Lisäksi todettakoon, että Helsingin terveyskeskus toteuttaa osaltaan vastuullisen alkoholin käytön toimintaohjelmaa, jossa keskeisenä tavoitteena on lasten ja nuorten tukeminen.

4.6.2 Toimeentulotuki

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *sosiaaliviraston tulee pyrkiä nykyistä realistisempaan arvioon toimeentulotuen budjetoinnissa.*
- *työkäytäntöjä tulee kehittää niin, että toimeentulotuen asiakkaat saavat palveluja yhdenvertaisesti palvelupisteestä riippumatta.*
- *toimeentulotuen kielteisiin päätöksiin tulee liittää nykyistä selkeämmät perustelut.*
- *toimeentulotuen sähköisen asiointin lisäksi on syytä kehittää palvelun saavutettavuutta puhelimitse esimerkiksi takaisinsoittojärjestelmän avulla.*
- *kaupungin tulee edistää pätevän henkilöstön palkkaamista sosiaalialueille.*
- *koska yksinhuoltajien pitkäaikainen toimeentuloasiakkuus on huostaanottoriski, tulee harkinnanvaraisen ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen kriteerejä näiden asiakkaiden osalta tarkistaa.*

Sosiaalivirasto toteaa (31.10.2012), että pyrkii toimeentulotuen budjetoinnissa huomioimaan palvelun tarpeesta saatavilla olevat tiedot ja tilastolliset ennusteet. Toimeentulotukeen varataan määrärahaa kaupunginhallituksen osoittaman määrärahaamin mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystoimen yhdistämisessä toimeentulotuen yhdenvertaiset palvelut ovat olleet yksi keskeinen tavoite. Kirjallisten toimeentulotukihakemusten käsittelystä ja päätöksenteosta vastaavat ensisijaiset etuuskäsittelijät. Sosiaaliviraston nykyisessä organisaatiossa etuuskäsittelijöiden työtä johtavat sekä sosiaalityön päällikkö että sosiaaliohjauksen päällikkö ja heidän alaisuudessaan johtavat sosiaalityöntekijät johtavat sosiaalityötä ja etuuskäsittelyä tai vaihtoehtoisesti sosiaaliohjausta ja etuuskäsittelyä.

Uudessa sosiaali- ja terveysvirastossa on uusi yksikkö Toimeentulotuen maksatus. Tämän yksikön alaisuuteen keskitetään kaikki etuuskäsittelijät ja heille omat johtavat sosiaalityöntekijät. Yksikön päällikkö yhdessä johtavien sosiaalityöntekijöiden kanssa tulee vastaamaan siitä, että työkäytännöt yhdenmukaistuvat ja asiakkaat saavat toimeentulotuen palvelut samalla tavoin riippumatta palvelupisteestä. Samanaikaisesti on kehitetty toimeentulotuen sähköistä asiointia. Uusi asiointitapa mahdollistaa asiakkaalle uudenlaisen tavan hakea toimeentulotukea.

19.11.2012

Sähköinen asiointi vaikuttaa myös työkäytäntöjen yhdenmukaistumiseen. Uusi järjestelmä tulee mahdollistamaan nykyistä paremmin toimeentulotukihakemusten jonoseurannan. Tavoitteena on, että hakemusten käsittelyaika ei riipu asiakkaan palvelupisteestä.

Vuoden 2012 aikana on tehty selvitys kaikkien palvelupisteiden etuuskäsittelytyöstä ja etuuskäsittelijöiden koulutuksellisista tarpeista. Etuuskäsittelijöille toteutetun oman koulutuspäivän 26.10.2012 aiheena olivat mm. toimeentulotukipäätökset ja päätöstekstit. Koulutuspäivään osallistuivat lähes kaikki 76 etuuskäsittelijää.

Vuonna 2012 on kehittämistoiminnassa keskitytty uuden sosiaali- ja terveysviraston organisaation rakentamiseen ja toimeentulotuen sähköisen asioinnin hankkeeseen. Toimeentulotuen puhelinpalvelujen kehittäminen lykkääntyy vuoden 2013 puolelle.

Pätevän henkilöstön saaminen erityisesti sijaisuuksiin on ollut haasteellista. Sijaisen tarve voi tulla hyvinkin yllättäen ja tavanomainen rekrytointimenetelmä soveltuu vain hyvissä ajoin tiedossa olevan sijaisen rekrytointiin. Tämän vuoksi perustettiin työryhmä, jossa on mukana sosiaaliviraston henkilöstöhankintayksikön työvoimasuunnittelija, sosiaalityöntekijöiden, sosiaaliohjaajien ja etuuskäsittelijöiden lähiesimiehet. Työryhmän tehtävänä ja tavoitteena on luoda toimiva, joustava menettely sijaisten rekrytoimiseksi. Työryhmän työskentelyaika päättyi 31.10.2012.

Yksinhuoltajien taloudellinen tilanne on haavoittuva verrattuna kahden huoltajan lapsiperheeseen. Tämä on tiedostettu valtakunnan tasolla ja lainsäädännössä. Vuoden 2012 alussa toimeentulotuen perusosia korotettiin hallitusohjelman mukaisesti mikä on parantanut toimeentulotuen varassa olevien yksinhuoltajien jokapäiväisistä menoista suoriutumista. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavat perheet ovat myös sosiaalialan ammattilaisten joko sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan asiakkuudessa. Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea suunnataan monin eri tavoin juuri lapsiperheille: tukea myönnetään lasten harrastuskuluihin, urheiluvälineisiin, koulunkäyntiä tukeviin huonekaluihin, oppikirjoihin.

4.6.3 Sosiaaliviraston ostamien asiakaspalvelujen laadunvalvonta

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *sosiaaliviraston tulee edellyttää sopimustuottajiltaan lakisääteisen omavalvontasuunnitelman esittämistä.*
- *sosiaaliseen kuntoutukseen on syytä kehittää dokumentointijärjestelmä laadunvalvontaan.*

19.11.2012

- *ruotsinkielisten sosiaalipalvelujen ja vammaispalvelujen ostopalvelujen laadun seurannan tulee olla toimivaa.*
- *vammaispalvelujen ja vanhuspalvelujen on tehtävä yhteistyötä hyvien kokemusten vaihtamiseksi palveluasumisen ostopalvelujen laadunvalvonnasta.*

Sosiaalivirasto toteaa (31.10.2012), että sen tavoitteena on arvioida ostopalveluiden riskienhallintaan, laadun seurantaan ja dokumentointiin liittyvän systemaattisen prosessin kehittämistarpeita ja aikataulua uuden sosiaali- ja terveystieteiden viraston kontekstissa.

Sosiaalivirasto toteaa sosiaaliseen kuntoutuksen laadunvalvonnan osalta, että päihdehuollossa sopimustuottajien lakisääteistä omavalvontasuunnitelmaa ei ole pyydetty palveluntuottajilta, koska sopimusneuvottelut käytiin vuoden alussa eikä tällöin määräys omavalvontasuunnitelmasta ollut vielä voimassa. Päihdehuollon puitesopimus-kumppaneita seurataan säännöllisten yhteistyökokousten kautta. Helsingin ulkopuolisiin päihdehuollon laitoksiin on tehty vuoden 2012 aikana ainakin yksi seurantakäynti. Seurantakäynneillä tarkistettiin yksikön tiloja, toimintaa ja selvitettiin mahdollisia epäselvyyksiä puolin ja toisin. Asumispalvelut kilpailutetaan vuoden 2013 aikana. Kilpailutusprosessiin osallistuminen edellyttää omavalvontasuunnitelmaa. Suunnitelmat käydään läpi prosessin aikana.

Sosiaalivirasto toteaa vammaisten palveluiden valvontaan liittyen, että tulevat asiakaspalvelujen kilpailutukset toteutetaan palvelun laatua ja yhteistyötä korostavalla Tuke-fin mallin mukaisella innovatiivisella menetelmällä, joka jo itsessään haastaa palvelun tuottajat kiinnittämään entistäkin paremmin huomiota palvelujen laatuun. Menetelmään liittyy palvelun tuottajien tapaamisia ja yhteistä palvelun suunnittelua.

Vammaistyössä on vuonna 2012 tehty asiakaskysely kaikille ostopalveluissa oleville palveluasumisen asiakkaille. Asiakaskyselyn tuloksia on käsitelty palvelun tuottajien kanssa syksyn 2012 aikana. Palvelun tuottajien huomiota on kiinnitetty suoja-toimisuunnitelmien tekemiseen ja seurantaan, joita koskevat yhteenvedot toimitetaan vammaistyöhön.

Vammaistyön suurimman palvelun tuottajan kanssa on sovittu kaikkien helsinkiläisten asiakkaiden tilanteen selvittämisestä tammikuussa 2013. Selvitys toteutetaan yhteistyössä tilaajan kanssa.

Tilaajan ja tuottajan yhteistyön ja seurannan tehostamiseksi on perustettu ohjausryhmä erään palvelun tuottajan kanssa. Helsingissä sijaitsevien yksiköiden omavalvontasuunnitelmat on pyydetty vammaistyön tarkastettaviksi syksyn 2012 aikana. Vuonna 2012 lokakuuhun men-

19.11.2012

neessä palveluasumisen palvelupisteisiin on toteutettu 18 valvontakäyntiä. Vammaistyön valvontasuunnitelma tehdään syksyn 2012 aikana.

Vanhusten palveluiden asiakaspalvelujen laatua on määritetty valtakunnallisessa laatusuosituksessa, Aluehallintoviraston toiminnan lupaehtoissa ja omissa ohjeissa ja puitesopimuksen liitteenä olevissa palvelukuvauksessa ja laadun vähimmäiskriteereissä. Ostopalvelun laatua seurataan ja valvotaan vuosittaisella sähköisellä laatureurannalla, jonka tulokset käydään yhdessä läpi yhteistyökokouksissa ja vuosineuvotteluissa kunkin palveluntuottajan kanssa. Yksiköihin toteutetaan säännöllisesti tarkastuskäyntejä. Ostopalvelujen laadun seurannassa hyödynnetään lisäksi asiakaspalautteita, asiakastyytyväisyyskyselyjä, omaiskyselyjä sekä temaattisia kartoituksia

Noin puolella vanhusten palveluiden palveluntuottajista on RAI järjestelmä (Resident Assessment Instrument), jonka mukainen arviointi tehdään asiakkaille kaksi kertaa vuodessa. Palveluntuottajilta edellytetään omavalvontasuunnitelma. Lisäksi palveluntuottajille tarjotaan mahdollisuus osallistua kaupungin järjestämään koulutukseen.

Vammais- ja vanhuspalvelut jatkavat yhteistyötä hyvien kokemusten vaihtamiseksi palveluasumisen ostopalvelujen laadunvalvonnasta.

Sosiaalinen kuntoutus ja ruotsinkielinen sosiaalipalvelu ovat kiinnittäneet huomiota valvontaresursseihin jotta ruotsinkielisten sosiaalipalvelujen ostopalvelujen laadun seuranta on toimivaa.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että ostopalvelujen riskienhallintaan, laadun seurantaan ja dokumentointiin liittyvän systemaattisen prosessin kehittäminen kytkeytyy sosiaali- ja terveystoimen yhdistymiseen vuoden 2013 alussa. Talous- ja suunnittelukeskus toteaa edelleen, että ostajan lisäksi yksityisiä palveluntuottajia valvovat myös valtion aluehallintoviranomaiset.

4.6.4 Kouluterveydenhuollon mitoitus ja toimivuus

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kouluterveydenhuollossa tulee tavoitettavuuden parantamiseksi olla lääkäreitä STM:n laatusuositusten mukaisesti.
- koulujen fyysisiä työoloja, kuten huoneilman laatua ja ergonomiaa, tulee parantaa ja seurata ohjeistuksen mukaisesti eli kolmen vuoden välein.

19.11.2012

Terveyskeskus toteaa (30.10.2012), että Helsingin koulu- ja opiskelijahuollossa on lääkäreitä entinen, keväällä ilmoitettu määrä. Terveyskeskuksessa tiedostetaan lääkäreiden määrän vajuus. LASU-lääkäreiden käyttöönotto on helpottanut tilannetta. Lääkäreiden rekrytointi on ollut haasteellista. Vuoden 2013 alusta organisaatiomuutoksen myötä asiaa on mahdollista tarkastella uudelleen.

Fyysisten työolojen seuranta toteutetaan säädösten mukaisesti, vähintään joka kolmas vuosi.

4.7 Sivistys- ja henkilöstötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.7.1 Koulupudokkaat ja toisen asteen koulutuspaikkojen riittävyys

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *valtion suuntaan tulee toimia aktiivisesti toisen asteen aloituspaikkojen lisäämiseksi ja/tai paikkojen sääntelyn purkamiseksi pääkaupunkiseudulla.*
- *valtion suuntaan tulee toimia aloitteellisesti myös oppilaitosten rahoitusperusteiden muuttamiseksi tuloksellisuuden huomioon otta-vaan suuntaan sekä opintotuen myöntämisperusteiden tarkentami-
seksi.*
- *opintojen keskeyttämistä tulee pyrkiä ehkäisemään luomalla oppilai-
toksille yhteiset pelisäännöt poissaolojen tiukemmasta seurannasta
ja perusteettomiin poissaoloihin ajoissa puuttumisesta. Varhaisen
puuttumisen keinoille tulee turvata tarpeelliset resurssit.*
- *oppilaiden ja heidän vanhempiansa tietämystä eri koulutus- ja am-
mattivaihtoehdoista tulee parantaa jo peruskoulussa. Yhteishaku-
prosessia on kehitettävä siten, että eri koulutusvaihtoehdot ja valin-
tojen vaikutukset tulevat heille selviksi riittävän ajoissa.*
- *koulupudokkuutta ehkäisevien toimintojen riittävä rahoitus tulee
varmistaa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä Itä-Helsingin palvelui-
den resursseihin.*
- *koulupudokkuuden ehkäiseminen ja nuorten työllisyydenhoidon
vastuu tulee keskittää selkeästi yhteen paikkaan ja luoda ilman
opiskelupaikkaa oleville nuorille yhden luukun palvelupiste.*

Opetusvirasto toteaa (31.10.2012), että Helsingin kaupunki haki ke-
väällä 2012 opetus- ja kulttuuriministeriöltä 1000 koulutuspaikkaa lisää
ammattilliseen peruskoulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi
21.6.2012 yhteensä 520 koulutuspaikkaa lisää ammatillisen peruskou-
lutuksen järjestämislupaan. Kaupunki tulee edelleen hakemaan vähin-
tään 500 peruskoulutuksen lisäpaikkaa. Osana yhteiskuntatakuuta ope-
tus- ja kulttuuriministeriöltä haetaan myös perusopetuksen ja perusope-
tuksen lisäopetuksen päättäneiden oppisopimuskoulutuksen korotettua

19.11.2012

koulutuskorvausta ja nuorten oppisopimuskoulutuksen kehittämisrahaa. Opetusvirasto on osallistunut aktiivisesti opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käytävään keskusteluun koulutuspaikkojen suuntaamisesta. Lisäpaikkojen käyttöön otto edellyttää lisätilojen saamista ammatilliseen koulutukseen. Nykyiset tilat ovat jo nyt liian täynnä opiskelijoita.

Valtion suuntaan tulee toimia aloitteellisesti myös oppilaitosten rahoitusperusteiden muuttamiseksi tuloksellisuuden huomioon ottavaan suuntaan sekä opintotuen myöntämisperusteiden tarkentamiseksi. Helsingin opetusvirasto on selvittänyt yhteistyössä opetushallituksen, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry:n, Espoon seudun koulutuskuntayhtymän Omnian, Päijät-Hämeen koulutus konsernin ja Tampereen yliopiston kanssa ammatillisen koulutuksen nykyistä tuloksellisuusrahoitusjärjestelmää ja sen kehittämistarpeita. Työ jatkuu edelleen.

Opintojen keskeyttämistä tulee pyrkiä ehkäisemään luomalla oppilaitoksille yhteiset pelisäännöt poissaolojen tiukemmasta seurannasta ja perusteettomiin poissaoloihin ajoissa puuttumisesta. Varhaisen puuttumisen keinoille tulee turvata tarpeelliset resurssit. Ammatillisissa oppilaitoksissa on yhteiset pelisäännöt poissaoloihin puuttumisesta ja poissaoloja seurataan. Toimintamallia poissaolojen seurannasta kehitettiin Tsemppari-hankkeessa. Poissaolojen seuranta on tehostettu läpäisyn tehostamishankkeessa, joka alkoi syyslukukaudella 2011. Ongelmana on, että koulusta poissaolevia nuoria ei läheskään aina tavoiteta, vaikka sitä yritetään puhelimitse, sähköpostilla, kirjeitse ja sosiaalisen median kautta. Armi-projektissa arkiohjaajat ovat käynnistäneet hakevaa toimintaa poissaolevien opiskelijoiden tavoittamiseksi. Oppilaitoksissa ei ole sellaista henkilökuntaa, joka menisi opiskelijan kotiin hakemaan häntä opintoihin. Opiskelijoiden ongelmat, erityisesti mielen-terveyteen liittyvät ongelmat ja hoitoon pääsyn pitkittyminen, aiheuttavat usein pitkiä poissaoloja opinnoista. Opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi kaupunginvaltuusto myönsi syyslukukaudelle 2012 yhden miljoonan euron määrärahan, josta 700 000 euroa kohdennettiin ammatilliseen peruskoulutukseen. Tällä määrärahalta vahvistettiin ennalta ehkäisevää työtä palkkaamalla määräaikaista urasuunnitteluohjaajia, opiskelutoiminnan koordinaattoreita sekä psykologeja ja kuraattoreita ammatillisiin oppilaitoksiin. Määrärahalta voitiin toteuttaa myös ensimmäisellä vuosikurssilla ensimmäisen jakson aikana syksyllä 2012 kaksiopettajajärjestelmä, joka tukee opintojen aloittamista ja vahvistaa ryhmäytymistä.

Oppilaiden ja heidän vanhempiensa tietämystä eri koulutus- ja ammativaihtoehdoista parannetaan jo peruskoulussa. Yhteishakuprosessia kehitetään siten, että eri koulutusvaihtoehdot ja valintojen vaikutukset tulevat heille selviksi riittävän ajoissa.

19.11.2012

Koulupudokkuutta ehkäisevien toimintojen riittävä rahoitus tulee varmistaa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä Itä-Helsingin palveluiden resursseihin. Kuten edellä on todettu, vuoden 2012 talousarviossa on kohdennettu 1,0 miljoonan euron erityismääräraha opintojen keskeyttämisen vähentämiseksi. Vuonna 2013 tätä määrärahaa on tarkoitus nostaa 2,4 miljoonaan euroon.

Itä-Helsingin palveluita vahvistaisi ammatillisen koulutuksen keskittäminen Roihupeltoon, mitä Tilakeskus ja opetusvirasto ovat suunnitelleet yhdessä.

Koulupudokkuuden ehkäiseminen ja nuorten työllisyydenhoidon vastuu tulee keskittää selkeästi yhteen paikkaan ja luoda ilman opiskelupaikkaa oleville nuorille yhden luukun palvelupiste. Opetuslautakunta lausunnossaan esittää, että nuorten ohjaus- ja palvelutoiminnan, koulupudokkuuden ehkäisemisen ja koulutustakuun toteuttamisen johtaminen ja hoitaminen olisi luontevaa keskittää opetusvirastoon.

Nuorisoasiainkeskus toteaa (2.11.2012) Luotsi-toiminnan jatkuvan sisäisen arvioinnin sekä usean ulkopuolisen arvioinnin osoittaneen, että toiminnalla on selkeitä positiivisia vaikutuksia asiakasnuorten elämään. Tätä käsitystä tuki vahvasti myös Luotsi-toiminnasta 12.9.2012 ilmestynyt laaja arviointitutkimus, joka on luettavissa osoitteessa <http://issuu.com/nuorisoasiainkeskus/docs/luotsiraportti>.

Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen Helsingissä, on yksi keskeinen hallintokuntien aktiivista yhteistyötä edellyttävä teema. Nuorisoasiainkeskuksella on valmiutta ja halua olla aktiivisesti mukana tämän yhteistyön parantamisessa ja vahvistamisessa, sekä lähitulevaisuuden ratkaisuja pohdittaessa myös mukana kantamassa vastuuta toimenpiteiden käytännön toteuttamisessa. Helsinkiin on perustettu nuorisolain mukainen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kaupunginjohtajan päätöksellä 5.9.2012. Nuorisotoimen rooli kyseisen verkoston toimijana on merkittävä, verkoston puheenjohtajana toimii sivistystoimen apulaiskaupunginjohtaja ja varapuheenjohtajana nuorisotoimenjohtaja. Lisäksi verkoston sihteeri nimetään nuorisoasiainkeskuksesta.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että kaupungin strategiaohjelman 2009–2012 mukaisesti ammatilliseen perusopetukseen on jatkuvasti lisätty ja suunnattu järjestämisluvan mukaisia lisäkoulutuspaikkoja vastaamaan laadullisesti ja määrällisesti paremmin nuorten sekä työ- ja elinkeinoelämän tarpeita 2000-luvulla esimerkkinä opetusviraston kesällä 2012 saadut 520 järjestämisluvan mukaiset lisäkoulutuspaikat. Koulutustakuun toteuttamiseksi kaupungin on tarkoitus anoa edellä mainittujen lisäkoulutuspaikkojen lisäksi vielä 500 lisäkoulutuspaikkaa lisää lähitulevaisuudessa. Järjestämisluvan mukaisten lisäkou-

19.11.2012

lutuspaikkojen lisäkustannuksiin varataan määrärahat aina erikseen ja ne tuodaan erikseen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Opintotuen myöntämisperusteiden tarkentamiseksi on perustettu valtion taholta työryhmä. Opintotuen uudistamista koskevat linjapäätökset valmistellaan vuonna 2013 ja uudistettu opintotukijärjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2014 tavoitteena parantaa opintotuen käytöstä sekä mahdollistaa tavoitteellinen ja täysipainoinen opiskelu ja valmistuminen tavoiteajassa.

Kaupunginhallitus lisäsi 1 miljoonan lisämäärärahan syksystä 2012 alusta lähtien oppilashuollon vahvistamiseen keskeyttämisen estämiseksi toisella asteella talousarviossa 2012 ja taloussuunnitelmassa 2012–2014. Elinkeinostrategian mukaisesti oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksista tiedotetaan yrityksille ja yrittäjille sekä opiskelijoille ja tuodaan tämän koulutusmuodon merkitystä liiketoimintaa tukevana investointina.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa edelleen, että strategiaohjelman 2009–2012 mukaisesti valtuustokaudella on lisätty positiivisen diskriminaation määrärahan määrää ja näin on turvattu ja ennaltaehkäisty sosiaalisten ongelmien kasautumista, lisätty koulutuksellista tasa-arvoa ja sosiaalista tasapainoa eri alueiden kesken ja samalla varmistettu koulupudokkuutta ehkäisevien toimintojen rahoituksen riittävyys osaksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on varattu erillismääräraha lasten ja nuorten yhteisöllisyyden vahvistamiseksi sekä koulutus- ja työllistämispolun turvaamiseksi vuodesta 2009 lähtien. Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlavuoden kunniaksi peruskoulunsa päättävien helsinkiläisten nuorten koulutus- tai jatko-opinon turvaamiseksi ja ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen vähentämiseksi, on kaupunki myöntänyt 10 miljoonan lisäresurssin huhtikuussa 2012.

4.7.2 Asiantuntijapalveluiden osto

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- sivistys- ja henkilöstötoimen tulee lisätä hankintayhteistyötä samansisältöisten asiantuntijapalvelujen osalta.
- laatutekijöiden ja -kriteerien määrittelyssä tulee tehdä yhteistyötä kaupunkitasolla ja hallintokuntien välillä parhaiden käytäntöjen oppimiseksi.
- kehitteillä oleva kaupunkitasoinen sopimustenhallintajärjestelmä tulee ottaa käyttöön mahdollisimman nopeasti hallintokuntien hankintojen tehostamiseksi.

19.11.2012

Hankintakeskus toteaa (2.11.2012), että hankintojen laatutekijöiden ja -kriteerien määrittelyä on kehitetty uudistamalla hankintakäsikirja ja päivittämällä hankinta-asiakirjamalleja. Hallintokuntia on hankintakeskuksen kanssa käydyissä hankintojen kehittämisneuvotteluissa kannustettu etsimään ja jakamaan tietoa hyvistä hankintakäytännöistä.

Nuorisoasiainkeskus toteaa (2.11.2012) osallistuneensa kaupungin sopimushallintajärjestelmän kehittämisen liikkeellelähtöön kuluvan vuoden alussa. Kehittämisprosessissa on luotu portfolio nuorisoasiainkeskuksen voimassa olevista sopimuksista. Samalla on määritelty sopimusten vastuuhenkilöt, mahdolliset salassa pidettävät osiot ja sopimusten luonne.

Opetusvirasto toteaa (31.10.2012) kulutusanalyysiä (spendi) tarkastelemalla havaitun, että asiantuntijapalvelujen hankinnat opetustoimessa ovat usein arvoltaan pienehköjä, mutta hajautuneet suurelle määrälle toimittajia. Osana Helsingin kaupungin hankintastrategiaan perustuvia hallintokuntakohtaisia hankintojen kehittämisneuvotteluja opetusvirasto on toimittanut hankintasuunnitelmansa hankintakeskukselle keväällä 2012. Hankintasuunnitelmassa on mm. tuotu esille tarve selvittää hankintayhteistyömahdollisuuksia eri hallintokuntien välillä ja esitetty laajentamistoiveita yhteishankintayksikön puitesopimusvalikoimaan asiantuntijapalvelujen osalta. Toistaiseksi hankintayhteistyön edistäminen ei ole konkretisoitunut uusina yhteistyömuotoina, vaan opetusvirasto jatkaa keskusteluja yhteistyömahdollisuuksien selvittämiseksi.

Opetusvirasto on esittänyt toiveensa sähköisen sopimushallintajärjestelmän ominaisuuksien osalta ja odottaa nyt, että kaupunkitasoisesti kilpailutettava järjestelmä saadaan käyttöön. Opetusvirasto on jo aiemmin ilmoittanut halukkuutensa ottaa hankittava järjestelmä käyttöön mahdollisimman nopealla aikataululla heti pilottivaiheessa.

Kulttuurikeskus toteaa (2.11.2012), että se on laatinut syksyllä 2012 viraston omat hankintaperiaatteet, jotka on tehty yhteistyössä hankintakeskuksen kanssa. Tavoitteena on selkeyttää työnjakoa ja varmistaa oikeat käytännöt.

Työntekijöille laaditussa käytännönläheisessä ja tiivistetyssä hankintaohjeessa otetaan huomioon kaupungin yleiset hankintaohjeet ja harmaan talouden torjunta.

Kulttuurikeskus käyttää ensisijaisesti kaupungin sopimustuotteita ja –palveluita sekä pyrkii mahdollisuuksien mukaan huomioimaan kestävän kehityksen periaatteet suurissa kilpailutuksissa, kuten kaupungin ainoan kunnallisen elokuvateatterin (Kino-Helios Malmitalolla) digitoinnissa,

19.11.2012

joka on aloitettu 2012 lopulla, käytetään hankintakeskuksen asiantuntemusta hyväksi.

Lisäksi kulttuurikeskus on tarjonnut asiantuntemustaan hankintakeskuksen tekemissä kaupunkitasoisissa kilpailutuksissa, kuten esim. käännöstoimistopalveluiden hankinnassa.

Liikuntavirasto toteaa (2.11.2012), että on neuvotellut hankintakeskuksen kanssa hankinnoista. Liikuntavirasto on lähettänyt hankintakeskukseen tiedot niistä palveluista ja hankinnoista, jotka hankintakeskus tai joku muu taho kaupungissa voisi kilpailuttaa yhteishankintoina.

4.7.3 Liikuntaviraston vuokrasubventiot

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- *liikuntatoimen talousarvion perusteluosassa tulee esittää, miten paljon liikuntatoimi myöntää vuosittain avustuksia vuokrasubventioina suhteessa kiinteistöviraston määrittelemään markkinavuokraan.*

Kiinteistövirasto toteaa (30.10.2012), että vuokrausperusteita ei ole tarkoitus tarkistaa. Liikuntavirastolle vuokrattujen maa-alueiden yksikköhinnat eivät perustu tämänhetkiseen markkina-arvoon. Maa-alueet on vuokrattu pitkäaikaisilla maanvuokralakiin perustuvilla maanvuokrasopimuksilla. Tässä tapauksessa maanvuokran tarkistaminen ei ole mahdollista ilman liikuntaviraston suostumusta. Liikuntavirastolla on oikeus vuokrata johtosäätönsä mukaisesti maa-alueita kolmannelle osapuolelle.

Liikuntavirasto toteaa (2.11.2012), että liikuntatoimen vuoden 2013 talousarvion perusteluosassa on kerrottu liikuntaviraston jatkavan maa-alueiden vuokrauksissa käytäntöä, jossa uusissa vuokrasopimuksissa sovelletaan korkeintaan 50 prosentin vuokrasubventiota. Lisäksi talousarvion perusteluosassa kerrotaan liikuntaviraston vuokrasubvention suuruus, joka on yhteensä noin 1,1 miljoonaa euroa vuodessa.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa (2.11.2012), että liikuntaviraston vuoden 2013 talousarvion ja vuosien 2013–2015 taloussuunnitelman perusteluosassa esitetään euromääräisesti, kuinka paljon liikuntatoimi myöntää vuosittain avustuksia vuokrasubventioina suhteessa kiinteistöviraston määrittelemään markkinavuokraan.

4.8. Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen toimialaan liittyvät arvioinnit

4.8.1 Vanhenevien asuinalueiden ja niiden rakennuskannan korjaustarve

19.11.2012

Arviointikertomuksessa todetaan, että

- kaupungin omia rakennusmääräyksiä on syytä tarkastella rakennusvalvontaviraston ja kaupunkisuunnitteluviraston toimesta, koska valtakunnallisia ohjeita tiukemmat kaupungin omat normit lisäävät rakennuskustannuksia.
- kaupungin esteettömyysmääräyksiä tulee tarkistaa siten, että ne vastaavat valtakunnallisia linjauksia.
- hintavalvottuun ara-tuotantoon ja asuntotuotantotoimistolle tulee varmistaa riittävä tonttitarjonta myös täydennysrakentamisalueilla.
- peruskorjaushankkeiden kustannusarvioissa tulee ottaa tarkemmin huomioon mahdolliset puutteelliset piirustus- ja rakennetiedot, koska ne voivat aiheuttaa huomattavia lisä- ja muutostyökustannuksia.
- kaupunginhallituksen tulee selvittää syyt siihen, miksi asuntojen vuosittainen korjausmäärä on ollut edelleenkin melko vähäinen.

Asuntotuotantotoimisto toteaa (26.10.2012), että se kannattaa tarkastuslautakunnan ottamaa kantaa asiassa. Asuntotuotantotoimisto on tarjonnut kokemuksiaan ja asiantuntemustaan kaupungin muille virastoille, jotta aitoa keskustelua asiasta voitaisiin synnyttää. Asuntotuotantotoimisto on laatinut myös vertailulaskelmia esimerkiksi kaupungin omien esteettömyysmääräysten kustannusvaikutuksesta verrattuna valtakunnallisiin normeihin.

Täydennysrakentamisalueiden tonttiselvityksiä ara-tuotantoa silmällä pitäen on jatkettu yhteistyössä Helsingin kaupungin asunnot Oy:n ja kiinteistöviraston kanssa. Selvityksissä on havaittu, että joissakin tapauksissa pysäköintinormit saattavat estää tai vaikeuttaa muuten mahdollisten kohteiden toteuttamista. Asuntotuotantotoimisto on tuonut eri yhteyksissä esille näkemyksensä siitä, että hyvien julkisten liikenneyhteyksien läheisyydessä pysäköintinormien tulisi joustaa, jotta täydennysrakentamista voitaisiin toteuttaa. Asukasvalintavaiheessa voitaisiin huomioida se, ettei oman auton käyttö ole tällöin mahdollista samassa laajuudessa kuin tavanomaisessa kohteessa.

Asuntotuotantotoimisto on käynnistänyt projektin peruskorjauksen lähtötietojen tarkkuuden lisäämiseksi peruskorjauskohteissa. Tästä työstä saatavat tulokset ovat hyödynnettävissä vuoden loppuun mennessä. Tätä kautta voidaan vähentää rakennusaikaisten lisä- ja muutostöiden tarvetta, mikä helpottaa myös kustannusarvioiden laatimista peruskorjaushankkeissa.

Kiinteistövirasto toteaa (30.10.2012), että tonttiosasto jatkaa tiivistä yhteistyötä Asuntotuotantotoimiston kanssa uusien Att:n tuotantoon soveltuvien tonttien kartoittamiseksi. Uusia tontinvarauksia Att:n tuotantoa varten on tarkoitus esittää kiinteistölautakunnalle vuoden 2012 lopulla

19.11.2012

tai vuoden 2013 alussa. Lisäksi tonttiosasto tulee yhteistyössä Att:n ja talous- ja suunnittelukeskuksen kanssa arviomaan mahdollisuudet muuttaa ainakin joitakin Att:lla jo tällä hetkellä olevia tontinvarauksia Ara-tuontantoa varten.

Uusia asuntotonttien varauksia valmisteltaessa otetaan huomioon kaupunginvaltuuston syyskuussa 2012 hyväksymä Asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelma 2012. Tonttiosasto osallistuu aktiivisesti kaupunkisuunnitteluviraston, talous- ja suunnittelukeskuksen sekä muiden asuntorakentamisen kannalta keskeisten hallintokuntien välisiin asuntorakentamisen kehittämistä ja edistämistä selvittäviin työryhmiin. Kiinteistötoimi hankkii aktiivisesti maa-alueita kaavoitusta ja asuntorakentamista varten mm. Östersundomin alueelta.